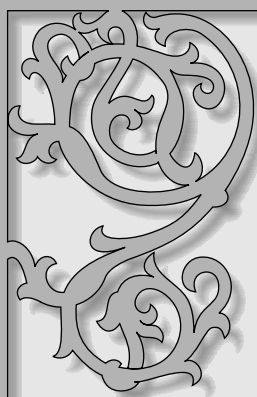




Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap



IV. évf.
9. szám
2003. június

A TARTALOMBÓL:

Dr. Orbán Viktor:
Bethlen Gábor öröksége

Berényi Györgyné:
A kerettanterv
művelődési tartalma

A 2003. évi
református pedagógus
kitüntetések

Dr. Győri L. János:
Magyar református-
ként Európában

Bölcsföldi András:
Szabó Magda *Für Elise*
c. könyvéről

Borító: Egykori
Martinuzzi-Bethlen-kastély





Bethlen Gábor öröksége

Dr. Orbán Viktor



Tisztelt Főtiszteltú és Főtisztelendő Püspök Urak, Főgondnok Urak!
Mélyen tisztelt Ünneplő Gyülekezet!

„Az Úr Isten az Ó nagy hatalmát akarván megmutatni énáltalam, erőilen és tudatlan férge által, azt a nagy ármándiát, és abban bizakodó, felfuvalkodott nagy embereket megszegyeníté, megrémíté, elfuttatá, jó részét az Isten az mi fegyverünk által végezé el, mi voltunk Isten által a győzelmes fele.” – eddig a Bethlen Gábor erdélyi fejedelemtől származó idézet. A fejedelemnek ez a gondolata is igazolja, hogy keresve sem találhatunk jobb életpéldát magunk és kortársaink számára, mint őt, ha abban a meggyőződésben akarunk megerősödni, hogy közéleti cselekvésünknek, küzdelmeinknek akkor van igazán értelme, ha annak mozgatórugói mélyebben vannak, mint a személyes ambíciók, s céljai is magasabban találhatóak, mint egyszerűen az aktuális siker.

Ebben az üzenetben foglalható össze Bethlen Gábor államférfiúi alakja. Minden, amit tett, arra a mély meggyőződésre épült, hogy a Gondviselés őt szolgálattal bízta meg, mely elől, ha akar, ha nem, ki nem térhet. Minden, amit tett, azt célozta, hogy két pogány közt az egy haza, amely éppen három részre volt szakítva, újra egyé lehessen, s benne az összes rendek és alattvalók – vagyis minden magyar – együtt boldogulhassanak. Mert ha meg akarunk maradni, akkor össze kell adnunk az erőnket, s ha meg akarunk maradni, akkor egyetlen magyarról sem mondhatunk le.

Bethlen Gábor, az első református államférfi, életművével iskolát teremtett, mércét állított azok elé,

akik munkájukat és életüket mélyebb és magasabb összefüggésekben kívánják látni, mint a napi birkozások, pillanatnyi erőviszonyok, az éppen elérhető, kisebb vagy nagyobb haszon.

„Egyedül a hit által!”

Tisztelt ünneplő Gyülekezet! Ez volt a 16. századi reformáció egyik alaptétele. Egyedül a hit, és a Gondviselésbe vetett bizalom tesz bennünket szabaddá a minket megköztöző körülményektől, fenyegető ellenségtől, sőt a saját gyöngeségünkötől is. Mélyen benne él ez a meggyőződés protestáns közéleti hagyományainkban. Ha egyszer majd valaki megírja a református közéletiség történetét, akkor Bethlen Gábortól Tisza Istvánig sok-sok életmű megértésének alighanem ez lesz a kulcsa.

De hogyan lesz az a protestantizmus, amelyről némelyek azt mondják, hogy újra és újra széthullik, irányzatokra szétesik, mégis államalkotó tényező, ahogyan azt az Erdélyi Fejedelemség története mutatja? A református államférfiak talán utolsó nagy alakja a másik Bethlen, aki Trianon után a politikai, gazdasági és erkölcsi széthullástól mentette meg Magyarországot – ő is eszünkbe jut e szobor láttán. És eszünkbe jut a századforduló nagy alakja, a tragikus sorsú Tisza István is. Ami bennük közös, magyar és református sors, azaz, hogy ezek az emberek tudták: az államvezetés – szolgálat. És azért lehet a politikában felszabadultan szolgálni, elveink mellett a végsőkig kitartani, a személyes megpróbáltatásokat viselni, mert személyes életünk sorsa végül



Bonchida



is nem rajtunk múlik. Bethlen Gábor pályafutását ma is ez teszi időszerűvé Magyarországon, Erdélyben, a Partiumban, a Délvidéken, mindenütt, ahol az emberek nemcsak egyéni ambícióból, hanem a közösségért érzett felelősségből kiindulva lépnek a közélet pástjára.

Persze – mondhatná valaki –, régen volt, talán igaz sem volt. Annak idején talán szüksége lehetett arra a meggyőződésre a fejedelmeknek, hogy ők az Isten, a Gondviselés kegyelméből és rendeléséből kormányoznak, de ma már – mondhatják, s mondják is – fontosabb a képzettség, a tájékozottság, a tárgyalóképesség, médiaképesség, és még sokféle tudomány. Nem ismeretlen ez a hang, kedves barátaim, mert bizony, a mai magyar közéletben – és sajnos nem csak ott –, még mindig küzdelmes harc folyik a keresztény-keresztyén értékek védelméért.

Aki közéleti szereplőként vállalja, vagy csak elfogadja a „keresztény” jelzőt, annak nem lesz könnyű élete a világnak ebben a sarkában, még 13 évvel a berlini fal leomlása után sem. Szinte azonnal klerikálisnak, nacionalistának, populistának, és – inkább gyakrabban, mint ritkábban – antiszemitának fogják bélyegezni. Ilyen a világ ma még.

Ma, amikor a keresztény hit- és értékek szerepéről beszélünk, a közéletben, sőt az állami életben is még mindig sokan vannak, akik csak megmosolyognak bennünket. Am úgy tűnik, sokan vannak azok is, akik nem adták föl, mert megtagasztalták – az elmúlt négy évet hozom fel példaként –, hogy az egyházak szolgálata milyen sok jó gyümölcsöt terem Magyarország és a magyarok számára, s micsoda erővel hat a közéletben azoknak a gyakran politikán kívüli emberek-

nek a példája, akik életüket a hitre építik. És mi lett volna az erdélyi, felvidéki, kárpátaljai magyarságból, az egyház anyanyelvet, ősi hitet megtartó és reményt adó szolgálata nélkül?! Ami hozzájuk támogatásként jutott, az sokszorosát teremtte, és épült belőle az elmúlt esztendőben iskola, kollégium, templom, egyetem, szeretetszolgálat, s mint láthatjuk, még szobor is készült. Ma már érezzük, hogy az épületek, a lassan, de biztosan megkapaszkodó és megerősödő intézmények súlyát és értékét a jövőben az fogja megadni, ha a körülöttük tevékenykedő emberek hallatni fogják majd szavukat országuk közéletében. Hallatni fogják a szavukat, hogy helyreálljon a megfelelő értékrend, hogy azok szava számítsa a legtöbbször a közösség ügyeinek eldöntésekor, akik a legtöbbet tettek és tesznek ezért a közösségért.

Bethlen Gábor egyházat gyámolító politikájának sem volt más célja, mint ennek a könnyen beláthatóan helyes értékrendnek a helyreállítása. Nem volt neki sem könnyű dolga, hiszen a vallásháborúk idején maga is részese, szereplője volt az európai vetélkedésnek. 1629-ben, híres *Ármádis*-ában mégis felekezeti hovatartozástól függetlenül, minden lelkészt nemesi rangra emelt. Ez előtt a döntése előtt kibocsátott egy másik, érdekes rendelkezést. Derűltségünk érdekében hadd idézzem: „*Ha valaki egyházi személyt, igebirdetőt megverne és vagdolna, vagy csak kergetne is ok nélkül, az olyanok 200 forint büntetést tartoznak fizetni.*”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, ünneplő Gyülekezet! Minden felekezeti villongás ellenére, a *Pázmány Péterrel* való, legendás levelezésben áll, hogy Bethlen Gábor a katolikus jezsuita *káldi Biblia* nyomtatását

száz aranyforinttal támogatta, és bizony, segítette a román nyelvű biblia megszületését is. A katolikus *Zrínyi* Miklóssal együtt vallotta: „*A kegyelmek szabadsága az én szabadságom, a kegyelmeken esett sérelem az én sérelmem.*” Bethlen Gábor idején egész Nyugat, egész Nyugat-Európa csodájára járt a gyulaféhevári fejedelmi udvarnak. Az építkezések, a mívés berendezés, a kor leghíresebb művészei, zenészei, tudósai és prédikátorai ott mind megtalálhatóak voltak. És mi maradt ebből? Ne engedjük, hogy a szemünk megcsaljon bennünket, mert megmaradt belőle a legfontosabb: megmaradt az életmű, mint szellemi hagyaték és iránytű.

Nekünk is erre a szellemi hagyatékra kellene ügyelnünk, a belső hitbéli elkötelezettségre, mert ha ez megmarad, akkor majd lesznek újra az egész világ csodálatát kiváltó épületeink is. A mi feladatunk is, hogy visszasegítsük régi, bevált forrásokhoz a közéletet, s ránk vár az a feladat is, hogy a közös magyar közéletben Magyarországon és itt is megmutassuk, ha tudjuk, hogy végső soron a dolgok nem a mi kezünkben vannak, s akkor sokkal erősebb lesz bennünk a felelősség.

S itt álljunk meg egy pillanatra, tisztelt ünneplő Gyülekezet! A mai, modernnek mondott ember épp az ellenkezőjét gondolja ennek. A református államférfiak bölcsességét nehéz belátni, és nehéz megérteni. Hogy is szól ez? „*Ha tudjuk, hogy végső soron a dolgok nem a mi kezünkben vannak, akkor sokkal erősebb lesz bennünk a felelősség.*” Ezeket a dolgokat magától nem érti, és nem is tudhatja az ember. Az ilyen tudás hitben és tapasztalatban születik.

Mert mi is volt Bethlen Gábor, és mit adott tapasztalata azoknak, akik református és hitbéli alapon akartak akkortájt kormányozni? Az



első tapasztalatuk az volt, hogy a világhódító Oszmán Birodalom fenyeget Délről; értetlen, kicsinyes, haszonleső hatalmak figyelnek Nyugatról, belül pedig megosztottság és versengés dúl a három rend: a székelyek, magyarok és szászok között, s a fejedelmek Bethlen Gábort sokkal inkább török túszból fölkapaszkodott katonának, semmint államférfinak gondolták. De volt egy másik tapasztalat is: a nagy Oszmán Birodalom egyszer mégis meg kívánt egyezni. A Habsburg-ház mégis engedményekre kényszerült. A három rend Erdélyben és Erdély érdekében békét kötött egymással. S a felekezeti ellenfelek, Pázmány Péter és a jezsuiták is Bethlen társául szegődtek az összmagyar ügy érdekében. Így született két világbirodalom árnyékában a csodálatos Erdélyi Fejedelemség, felszabaduló jobbágyságok, virágzó művészetek, gazdasági emelkedés, és gyarapodó nemzet, amely mindig az egész Magyarországra tekint. Hiába: ha az erősek egyesülnek, a gyengék széthullanak.

Mi tette erre képesé az akkori Erdélyországot? Mi tette erre képesé Bethlen Gábort, a fejedelmet? Talán az – gondoltam –, hogy ha én minden áldatlan körülmény dacára teszem azt, ami jó és szükséges, ha nem arra várok, hogy majd csak megváltozik a helyzet nélkülem is, ha elvállalom, és megcsinálom, ami rám van bízva, ha elhiszem, hogy a dolgok végső soron a Gondviselés kezében vannak, ha belátom, hogy itt állok, és másként nem tehetek, akkor eljön a változás. Akkor a rossz körülmények is eszközök lehetnek a lélek nemesedéséhez, és a gonosz dolgok is jóra fordulhatnak, s még az ellenfeleink is utunkra segíthetnek bennünket.

Így kezdődött a magyarok számára kedvező változás Bethlen Gá-



Bonchida

bor idejében is, így kezdődött Tisza István idejében is, és így kezdődött Trianon után, Bethlen István idejében is. És ne felejtsük el: így kezdődött ez a mi életünkben, a mi időnkben is: 1979-ben Rómából hazament Lengyelországba egy ember, fehér ruhát viselt, és azt mondta a fogadására összesereglett millióknak, hogy „Ne féljete!” És ezzel megindult a változás, megkezdődött a kommunizmus világméretű összeomlása, amely elhozta a magyarok szabadságát, és a magyar nemzet függetlenségét.

Mindez bizonyíték arra, hogy sikeresen összetalálkozhatnak a dolgok, ha a katolikusok és reformátusok hitbéli alapokon együtt cselekszenek. Bethlen Gábor, a fejedelem, halálos ágyán, amikor az ember már túl van a világ dolgain, s – gondo-

lom – a világnak tetsző gondolatok csábításán is, azt mondta: „*Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?*” S a feljegyzések szerint maga válaszolt is erre: „*Senki, bizony senki.*”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, ünneplő Gyülekezet! Bethlen Gábor zászlajának egyik felirata így hangzott: „*A remény és türelem jegyében kivetett horgonyt kedveli az Isten.*” Azt tanácsolom Önöknek, hogy közösen kapaszkodjunk ebbe a horgonyba a nehéz időkben, s ne féljünk kifeszíteni a vitorlát, amikor jó szelek fújdognak.

Isten éltesse Bethlen Gábor utódait és lelki-szellemi örököseit! Hajrá Magyarország, hajrá magyarok!

Elhangzott 2003. május 11-én, Nagyváradon,

Bethlen Gábor szobrának avatóünnepségén



A kerettanterv művelődési tartalma

Berényi Györgyné

Antervey az oktatásirányítás egyik legfontosabb eszköze. Tartalmakat közvetít, célokat határoz meg, a fenntartó irányító szándékától függően centralizált vagy decentralizált formában. Ez annak függvénye, hogy szükségesnek tart-e az oktatásirányítás egy egységes műveltségképet iskolai számára, vagy egyéni elképzeléseire bízva őket adott keretek között.

Az előzményeket tekintve, a természetes tantervek korszaka *Melanchton*nal ért véget. A reformáció tervezett és tudatos tananyag-tartalmakat működtetett. Az ezután következő irányítási szándékok már csak ennek az elvnek a módosulásai voltak.

A mai közvetlen előzménynek a tartalmában és szemléletében jelenleg is ható 1978-as tantervet tekinthetjük. Alapvető hibái között egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a tananyagba préselt hatalmas méretű, olykor az életkortól jócskán elrugaszkodott művelődési tartalmakat csak a gyerekek egy része volt képes elsajátítani, gyakran szülői segítség mellett. A tananyag elsajátítása nagyban függött a szülői háttértől. A túlméretezett ismeretanyag mellett kevés idő maradt a képességek fejlesztésére, ami a későbbi évfolyamokon már az ismeretanyag gyors, értő feldolgozását is akadályozta. Az életkori sajátosságok figyelmen kívül hagyása korai frusztrációt eredményezett, a tudományos ismeretek egyre alacsonyabb életkorra szorítottak le. A tanulási módszerek között túl súlyos szerepet kaptak a sztereotíp módszerek, amik nem a képességeket, sokkal inkább

a memóriát fejlesztették. A felső tagozatban jelentkező képességhiányok gátjai lettek a műveltség-tartalmak tartós beépülésének. A nyolcvanas évek közepétől egyre bővülő tagozatokkal és fakultációkkal igyekeztek egy-egy terület műveltség-tartalmát megőrizni. Ez azonban gyakran korai szelekciót vont maga után, ahol a gyerekek szociális háttere meghatározóbb volt, mint öröklött képességei. Az adott kiemelt területre koncentrálni egyben képességekre nem terjedt ki, s a többi tudomány ismeretanyaga másodlagossá vált.

A társadalom pluralizálódása, a gazdasági élet, a technikai háttér gyökeres megváltozása szemléletbeli változásokat indukált a műveltségkép meghatározásában, az oktatás irányításáért, tervezéséért felelős szakemberek körében. A közoktatás válságáról beszéltek. Az iskola tananyag-tartalmaival, módszereivel nem a jövő számára képez, a végzetek tudása nem illeszkedik a változó társadalom elvárásaihoz. Az oktatás lemaradt a társadalom változásai mögött.

Nagy kérdés *melyek azok a művelődési tartalmak*, amelyek szerepet kell, hogy kapjanak az iskolai tantervekben. *Milyen mértékű szabályozás* biztosítja ezeknek valóságos megjelenését, hiszen korábbi vizsgálatok bizonyították, hogy a teljesen egységes tantervből még nem következik automatikusan egységes műveltség.

1995-től az oktatáspolitikusok értékek sokféleségének megjelenése mellett az egyre erősebb érték- és érdektagolt társadalmi jelenségeket hangsúlyozták. Talán az ezután lét-

rejött, az iskolák tananyag-tartalma és struktúrája számára jelentős mozgásteret biztosító *Nemzeti Alaptanterv* ezt a szemléletet is magában foglalta. A sokszínű, sokféle helyi tanterv, ami létrejöhetett volna ennek a szabályozásnak a talaján, bizonyára nem kedvezett volna egy egységes nemzeti műveltségkép kialakulásának. A túl hosszú ideig ható direktirányítás után azonban ezek az oktatás egészét vizsgálva nem módosítottak túl sokat az iskolák tényleges működésén.

A 2001-ben bevezetett állami-lag egységes általános iskolai kerettanterv ezen érvek ellen szólva bevezetett egy szigorúbb központosított szabályozást. A kormányzati pozícióban lévő jobboldali értékrendű irányítás fontosnak ítélte a polgári társadalom kulturális elemeinek hagyományozódását, megszilárdítását. Kijelölte azokat a nemzet által felhalmozott kulturális értékeket, amelyeket a tananyag törzsanyagának tekint, azok feldolgozását meghatározott óraszámhoz kötötte. Hibájául róható fel, hogy céljai között megfogalmazta a stabil alapképességek, képességek kialakítását és sok tekintetben a használható ismeret kívánalmait is kifejezte, de az általános iskolai tananyag-struktúrában életkorilag nem eléggé átgondolt tartalmakat hagyott, így ez a két cél egymással nem összhangban, inkább ellentétben működött.

Az egyén számára a társadalmi beilleszkedés természetes alapja a nemzeti identifikáció. Az azonos kulturális ismeretanyag, szokásrendszer. A református ember számára ez egy bővebb kategóriát kell, hogy jelentsen, egyháza lelkiességét,



hittételeit, szokásrendszerét, kulturális értékeinek ismeretét, tiszteletét.

Az iskola megalapozhatja ezt a megfelelő műveltség tartalmak egységes közvetítésével. Ellensúlyozva a gyakran értékromboló, a polgári demokrácia alapvető értékeit tipró, média által közvetített egyre erősödő hatásokat.

Ha ezeket a tartalmakat csupán egy tág szabályozással működtetjük az oktatásban, ezek az ellenhatások, amelyek kulturális értékeinket rombolják, sokkal erősebben érvényesülnek. A tág szabályozás szétzilálja az iskolák tananyagstruktúráját, az évek során ellehetetlenedik az iskolák közötti átjárhatóság. A középiskolák néhány év múlva rákényszerülnek az egyes tudományterületek ismétlődő alapozására, az általános iskolák kiszámíthatatlan tananyagfelosztása következtében. Az oktatás színvonalát ez aligha emeli. A piacosodott tankönyvipar is befolyást gyakorol a pedagógusok tankönyvválasztásán keresztül a tananyag kiválasztására. Az egyes pedagógus választása saját ízlésének, szakmai kultúrájának, esetleg más érdekeltségének függvénye lehet.

Természetesen a kerettanterv törzsanyaga sem fog egységes művelődési tartalmakat biztosítani az ennyire sokszínűvé váló társadalmi értékrendek között. Ám azok a kijelölt értékeket, nemzeti, kulturális hagyományokat átadó és erősítő ismeretek, amelyek valamennyi tanuló számára egységes tartalmakat közvetítenek, mégiscsak biztosítékai lehetnek valamelyest egy közös tudásanyagának, amelyet református-nemzeti műveltségnek nevezhetünk.

Természetesen a kerettanterv is magtanterv, hiszen csupán közös alapot jelent a különböző pedagógiai rendszerek, tantervi változatok,

tantárgyi programok és a helyi tantervek számára.

Fel kell ölelnie a kerettantervben előírt teljes tananyagot, de lehetőség van a többféle feldolgozásra, bizonyos mértékű kiegészítésekre is, amiben megjelenhetnek a református társadalom eltérő igényei, a helyi sajátosságok.

Milyen szempontok, milyen súlyllyal szerepeljenek a műveltségkép kialakításában?

Mennyire kell figyelembe venni az iskolának azt a feladatát, hogy kompenzálja a sokféle hatást, ami a gyerekeket éri, s hogy védje azt, amit tradíciói alapján általában műveltségnek, kultúrának vélnek?

Mit kell beilleszteni a mai kor elvárásaiból, hogy használható és értékálló is legyen?

Mennyire bízható a tananyag szervezése egy ideológiailag eltérő, értékrendjében képlékeny oktatási kormányzatra?

Meg tudjuk-e érteni reformátor ősünk üzenetét, hogy mi vagyunk felelősek azért, ami az utódok fejébe kerül – kár átvitt értelemben is.

A hagyományos európai elméleti és a pragmatikus műveltségkép egyensúlyát kellene megtalálnunk. A kerettantervben egyrészt konkrét tartalmi szabályozókat kellene rögzíteni a kulturális tartalmak vonatkozásában, megkeresve a nemzeti, a református tartalmi egyensúlyát a taníthatóság határain belül. A gyors társadalmi-gazdasági változások, az országos oktatásirányítás előrelátható liberalizálódása alatt nem célszerű a református oktatás tartalmát az intézmények saját döntésére bízni, az eredmény igen kétséges lehet. S ebben az iskolát választó szülő rendkívül kiszolgáltatottá válik. A felnövő nemzedék tudása, esetleg későbbi munkalehetősége attól függjön, hogy éppen milyenre sikerült az is-

kola tantárgyi rendszere, tananyagstruktúrája, követelményrendszere.

Egy nemrég elhangzott kijelentésen kellene elgondolkodnunk, amikor a református kerettanterv szükségességéről beszélünk: *„Az igazi dráma a kultúra és a tudatlan szubkultúrájának szembesüléséből származik.”*

A tudósok, oktatási szakemberek, református oktatáspolitikusok felelőssége, hogy a kultúra, az emberi méltóságot megtartó értékek iránti igény eljusson a szociálisan, kulturálisan elmaradott legsalsóbb rétegekhez is. S itt a kulturálisan elmaradott jelző gyakran takar jómódú, egzisztenciálisan magasan álló ún. református családból jövő gyereket is. A kerettantervi szabályozást elengedhetetlennek tartom a rétegek közötti mélyülő szakadék problémájának megoldásához.

Más kérdés, hogy a kerettanterv tartalmi részeiben lehetnek állandó, református – nemzeti értékeket, alapvető, az idők próbáját kiállt műveltség tartalmak és mobilabb, akár folyamatként kezelendő egységek, mint pl. az idegen nyelv, az informatika, a környezetvédelem, egészségvédelem területei.

A kerettantervben megjelenített művelség tartalom tényleges megvalósulása, közös művelség tartalom alapjaként megjelenő volta, nagyban függ az általános iskola alsó tagozatán elsajátított készségektől, jártasságoktól. A kerettantervben ezeket az évfolyamokat külön figyelemmel kellene szabályozni, itt is igényes, de életkoruknak megfelelő tananyagot keresztül az alapkészségek eszközszintű tudását véve elsődleges fejlesztési célnak.

A református kerettanterv tartalmával természetesen lehet majd vitatkozni, s kell is, de szükségességét a mai körülmények között nem célszerű megkérdőjelezni.



A Jordánszky-kódex és a „-ba”, „-be”, „-ban”, „-ben”

Dr. Szabó Szabolcs

Napjainkban majd' minden harmadik riportalany hibásan felel a „Hol?” kérdésre. Bizony, műsorvezetőink sem mindig mutatnak jó példát. A „-ban”, „-ben” helyett ugyanis gyakran a nyelvi igénytelenségre valló „-ba”, „-be” toldalékot halljuk.

A múltban kutatva megálltam néhány órácskára a *Jordánszky-kódex* Névtelenének gyönyörű fordításánál. A Biblia részletei szólalnak meg hol botladozva, gyötrődve, hol bravúrosan – magyarul, 1516 és 1519 táján. Meghatódom egy-egy csodálatos szófordulat, mondat olvasásakor: „*Heloi, Heloi lama szabatani? Kinek magyarsága ez: Én Istenem, én Istenem, mire bagyál el engemet?*” (Néhány évtizeddel később Károli Gáspár így közli a jól ismert evangéliumi, szenvedéstörténeti részt: „*Elói, Elói! Lamma Sabaktani?*” *ami megmagyarázva annyi, mint: „Én Istenem, én Istenem! Miért bagyál el engemet?”* – Márk 15,34.)

A *Jordánszky-kódex* tudós Ismeretlene büszke „magyarság”-ra, arra, hogy az általa kiválasztott bibliai fejezetek az anyanyelvén jelenhetnek meg!

A fordító művészete szinte mentes a bevezetőben említett hibától. A néhány kiemelt példa inkább azt mutatja: folyamatosan csiszolóuló nyelvünk a reneszánsz korban keresi önnön helyét...

- Mózes az Úrral találkozandó siet a „*felbőbe*”, „*kibe Isten vala.*” (2 Mózés 20,21)

- Amikor a tízparancsolatról rendelkezik az Atya, így szól: „*És tarts (ma: tartsd) az szekrénbe az törvént...*” (2 Mózés 25,16)

- A virágvasárnapi köszöntés pedig ekként hangzik: „*Aldott, ki jött Úrnak nevébe.*” (János 12,13)

Már megtaláljuk a mai helyes megoldásokat a „Hol?” – „-ban”, „-ben” kapcsolatban!

- „...*kik ez felden ingadoznak, kikben mind élő lélek vagyon...*” –

olvashatjuk a megteremtettekről (1 Mózés 1,30)

- A bűn nem marad bosszulanul: „...*meglátogatván atyáknak ű álnokságát ű fiokban...*” (2 Mózés 20,21)

- Sámson tartózkodási helyéről megtudjuk: „*Mikoron azért lakoznék Etbam nevű kősziklának odúában...*” (Bírák 15,8)

- Jézus az őt elfogóknak szemrehányásként mondja: „*nálatok voltam a templomban.*” (Ti.: akkor őrizetbe vehették volna, nem tették, s most katonákkal támadnak rá.) (Márk 14,49)

- Pál megtérésnek történetéből: „*Vala kedég néménemű tanojtván Damaszkoszban Anániás nevű, és monda űneki álmában Úristen! ...Keresd meg Júdénak házában Saulus nevűt...*” Három szép példa egy helyütt! (ApCsel 9,10-11)

Lássunk ezek után néhány „Hová?” – „-ba”, „-be” megfelelő!

- Az Istennel való találkozás színhelyére így bukkanhatunk: „*Mojzes kedég béménék az ködbe...*” (2 Mózés 20,21)

- Jézus a tanítványainak a saját jövő sorsáról beszél: „*Embernek fia elárultaik a bínesekek kezökbe.*” (Márk 14,41)

Érdekesek azok a helyek, ahol a „Hová?” kérdésre „-ban”, „-ben” ragokat találunk.

- A teremtéstörténet költői sorai: „...*Plántált vala kedég Úristen gyenyerűségnek paradicsomát kezdettől fogva, kiben helybezteté vala az embert, kit szerzett vala.*” (1 Mózés 2,8)

- Sámson háromszáz rókát kötöz össze, s a farkuknál égő csóvát hordozó állatokat „*az filiszteosoknak*



Miklósvár



gabonáokban szalogata.” (Károli fordításában: „beeresztette azokat a Filiszteusok gabonájába,...”) (Bírák 15,5)

- A Sámson-történet zárása: eltemették az „*atyjának, Manuének koporsójában.*” (Bírák 16,31)

- Jézus így vigasztalja tanítványait: „*De minекutána feltámadandok, előlvészlek titeket Galileában.*” (Károli: „*De feltámadásom után előttetek fogok felmenni Galileába.*” (Márk 14,28)

Végül – ismét a teljesség igénye nélkül – következzenek olyan archaikus „-ban”, „-ben” toldalékos kifejezések, amelyek nem helyhatározói funkciójúak!

- Az első bűn elkövetőjéről ezt olvassuk: „*Vén úneki gyimelcsében és megevé. Ű urának es áda benne,*...” Az 1590-es Károli-fordítás már szerepelteti a ma is érvényes „*gyümölcséből*”, illetőleg a „*belőle*” alakokat (1 Mózes 3,6)

- Isten így bünteti Évát: „*Keserűségben szilisz fiakat,*...” Az állapot-határozói szerep Károli munkájában egyértelműbb: „*...fájdalommal szilisz magzatokat.*” (1 Mózes 3,16)

- A szentély elkészítettésekor ez az utasítás: „*És tiszta arannyal űtet mind kívül-belől, és ű négy szegére négy aranykarikát szerezz, hogy rúdban elvihessék, mikoron szikség.*” („*rúdon*” – 2 Mózes 25,12-14)

- Ugyane fejezetben olvassuk: „*Szerezz poharokat, ...kiben mind szolgáljanak az áldozatkoron,*...” („*amelyekkel*”)

- Jézus az ünnepre készülő jeruzsálemi sokaságban küldetésének értelméről töpreng, s így imádkozik: „*Atyám, idvezejts engem ez hórában?*” (Károli: „*Atyám, ments meg engem ettől az órától.*”) (János 12,27)

- Új színt láthatunk a római helytartóról szóló szövegen: „*Pilátus ...szokott vala elbocsátani űnekik a foglyokban,*...” (Ti.: a „*foglyok közül*”) (Márk 15,6)

- A szabadon engedett Barrabás (Barabbás, Barabás) pedig „*az háborúságban gyilkosságot tett vala.*” (azaz: „*a lázadás alkalmával*”, „*során*” stb.) (Márk 15,7)

- Az *Apostolok Cselekedetei* kiemeli Anániás történetéből: „*...és elrejte valamit az mezőnek árában...*” (nem ajándékozza az összes pénzt a közösségnek; Károli szavaival „*félre tőn az árából,*...” (ApCsel 5,2)

- Saul gonosz szándékkal „*...kezelgetnek Damaszkoszbán,*...” („-hoz”) (ApCsel 9,3)

Gazdag szókincs, ma is érthető fordulatok, változatosság a helyhatározói toldalékok használatában; kitűnő alap a későbbi bibliafordítások számára! Sokszínűség a magyar nyelv születésének „hősi” korában...

(A Jordánszky-kódexből idézettek Nemeskürty István „Magyar Biblia-fordítások” című könyve alapján, a pontos Biblia-helyeket Károli Gáspár munkája nyomán közöltem.)





A nagyenyedi tanítóképző másfél évszázados jubileumán

Dr. Horváth József

Nagyenyed a magyar történelem és neveléstörténet meghatározó, történelmi sorsfordulókat is magán hordozó jelképe. Háromszáz éve a Rákóczi-szabadságharcban a diákság hősi ellenállása ellenére a labancok porig égették. *Jókai* híres elbeszélése, a *Nagyenyedi két fűzfa* őrzi a bátor önfeláldozás emlékét. Másfél évszázada, az 1848-as forradalom alatt hétezer lakosát lemészárolták, kollégiumostul földig rombolták. De mindig újjáéledt. 1720-tól angol segítséggel, 150 éve széleskörű összefogással, 1853-ban az újjászervezett kollégiumban a tanítóképzés is elkezdődhetett. Ebből az alkalomból rendezték meg a nagy-szabású *Bethlen Gábor Iskolanapokat* május 15-18 közt.

A híres erdélyi iskolakollégiumok, Nagyenyed, *Kolozsvár*, *Marosvásárhely*, *Kézdivásárhely*, *Székelyudvarhely*, *Gyulafehérvár* mellett meghívót kapott néhány magyarországi testvér tanítóképző és *csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium* is. A négynapos ünnepség keretében tudományos diákkonferenciát is rendeztek. Csurgón jelenleg nem lévén pedagógus-képzés, diákjaink az iskolatörténet és neves pedagógusok szekciójában készültek egy-egy pályamunkával. *Szabó Sándor* igazgató a keresztyén környezetpedagógiáról tartott előadást.

Az ünnepség fénypontja a kollégiumalapító *Bethlen Gábor* vigyázó tekintete alatt az udvaron rendezett megnyitó volt. *Dr. Szili Katalin*, a Magyar Köztársaság Parlamentjének elnöke nem tudott jelen lenni, de *Simon János* igazgató-

hoz intézett meleg hangú levelében támogatásáról biztosította az enyedi kollégiumot: „Örülök annak, hogy legutóbbi nagyenyedi látogatásommal is segítettem valamit a gondok megoldásában. Ezúton is szeretném Önöket biztosítani a felől, hogy a kollégium jövőjét figyelemmel kísérem. Minden tőlem telhetőt megteszek azért, hogy intézetük az illetékes magyar állami szervektől is megkapja a nemes küldetése teljesítéséhez szükséges elengedhetetlen anyagi és erkölcsi támogatást.”

Simon János igazgató jelentéssel kezdte beszédét a fejedelmek előtt:

„Mélyen tisztelt *Bethlen Gábor* és *Apafi Mihály* fejedelem! Az *Órhegy* lábánál elterülő *hajdani* és *majdani* kollégium újra ünnepel. Ez alkalomból is eljöttünk színed elé számot adni arról, hogy hogyan sáfárkodtunk ránk bízott feladataiddal, az elődeinktől örökölt szellemi értékekkel. Szomorú szívvel kell bevallanunk azt, hogy méltóságotól ka-

pott anyagi javak már régóta nem szolgálják az általad alapított akadémia érdekeit. A *hajdani* idők pompás anyagi gazdaságából már csak a málladozó falak maradtak ránk. Édesanyánk nem törődik velünk, fogadott anyánk pedig mostohan bánik velünk. Mégis büszkén emeljük fel fejünket, mert hagyatékból máig megtartottuk a legfontosabbat, és ma is valljuk azt, hogyha Isten velünk, kicsoda ellenünk. Megtartottuk hitünket, anyanyelvünket, hagyományainkat és azokat a szellemi értékeket, amelyek a méltóságos és az egyetemes magyar kultúrát szolgáló *Bethlen Gábor-i* vendiákok hagynak ránk. Büszkéek vagyunk elődeinkre: *Apáczai Csere János*, *Kőrösi Csoma Sándor*, *Barabás Miklós*, *Áprily Lajos* és sokan mások, az újabbak közül *Barcsay Jenőre*, *Sütő Andrásra*, arra a sok-sok ezer enyedi diákra, aki megérdemelten került 2003. március 22-én a magyar szellemi értékek panteonjába, amikor a *Bethlen Gá-*





bor Kollégium megkapta a Magyar Örökség Díjat.”

150 esztendeje a kolozsvári közszinat határozata alapján a Kolozsvári Református Kollégiumban kezdte meg működését a nagyenyedi tanítóképző. Enyed ekkor még nem heverte ki az 1849. évi pusztítást. Gáspár János a közszinat javaslata alapján Németországba utazott, hogy tovább folytassa tanulmányait, és fontos szerepet játszhasson a tanítóképző Enyedre való áthelyezésében. A tanítóképző az ősi kollégiumhoz hasonlóan a folytonos megpróbáltatások után mindig képes volt a megújulásra. 1917-ben megnyílt a tanítónőképző. 1963 és 1965 között úgynevezett posztliceális képzés folyt. 1979-ben a hatalom megszüntette a tanítóképzőt, és egészen 1990-ig szünetelt a képzés. Ekkor újraindult a középfokú képzés, majd 1999-ben régi rangjához méltó tanítóképző főiskola nyílt a falai között.

„Ez idő alatt sok száz néptanító hagyta el az Órbegy lábánál fekvő intézményt, hogy az alapító fejedelem útmutatása szerint lámpásként világítva szórja szét mindazt a szellemi, erkölcsi értéket, amit itt kapott, tudást, református hitet, szorgalmat, a másság iránti toleranciát, népéhez való hűséget, szerénységet. A hatalom sokszor szájon csapott, mondod-e még? És e sok száz lámpás konokul válaszolt: mondom. És tovább világított. Tűzfelelősként vigyázott arra, hogy a 381 évvel ezelőtt meggyújtott tűz ki ne aludjon.”

Erdély nem magyar-többségű térségében a külső megjelenésében elhanyagolt „magyar Heidelberg”-ben azonban imponáló számokat ismertett az RMDSZ Oktatási Osz-



Sütő András köszöntője Kőrösi Csoma Sándor szobra előtt

tálya képviselőjében Nagy F. István, és Kós Károlyt idézte: „Építeni kell, és építeni fogunk!” Az utóbbi három évben Nagybányán, Aradon és Máramaroszigeten Németh László, Csiky Gergely és Lővegy Klára nevével fémjelzett középiskola indult, ide sorolható a marosvásárhelyi Bolyai is. Magunkénak tekinthetünk 130 középiskolát, köztük 56 önálló magyar intézményt, közel 2000 elemi és



Barcarozsnyó

általános iskolát, amelyekben 14 ezer magyar pedagógus gondoskodik 186 ezer magyar nemzetiségű diák jövőjének alakításáról. Ha nem is a román állam igyekezete folytán, lett önálló magyar egyetemünk. A magyar nemzetiségű egyetemisták száma a 30 ezerhez közelít, Közülük tízezren magyarul tanulnak. Az idén 6000 érettségizőből 5000 főt képes fogadni a romániai magyar felsőoktatás. Van tehát igény magyar nyelven tanító pedagógusra.

A kollégium igazgatója Sütő András gondolatait állította iskolája elé: „Az út menti csalán példáját követjük. Minél jobban tépdessük, annál mérgesebben sokasodik. Mert jövőnk az iskola falai közé van letéve. Mindezeknek a tudatában méltóságos fejedelmünk, továbbra is számíthatasz pedagógusi hitünkre, hivatástudatunkra, arra, hogy tűzfelelősként ezek után is vigyázni fogunk, hogy a kegyelmed által meggyújtott tűz ki ne aludjon.” A Kossuth-díjas író a 70-es évek végén az enyedi diákéletéről készített, ám két évtizedre dobozba zárt filmet hozott magával. Záró gondolataiban 400 ezer elvesztésétől óvott, elsősorban a Mezőségben és Dél-Erdélyben. Itt már annyira beszűkült az anyanyelvi kultúra, hogy az itt élők igényesen, magyar nyelven nem tudják magukat kifejezni.

A csurgói küldöttség tagjai életre szóló élménnyel gazdagodtak. Nem passzív szemlélői voltak az ünnepségnek, előadásukkal felnöttek az ünnep fennkölt méltóságához. Keszericze Andrea csurgói iskolatörténete első, Mészáros László Dr. Héjjas Imre tanárról készült bemutatója második díjat érdemelt. Horváth Ildikó Mátéffy Bélát mutatta be hitelesen, élményszerűen.



A Csillagocska Református Zeneóvoda rövid története, ismertetése

Pálfi József



Nagyvárad-Réti Református Egyházközség Nagyvárad egyik legidősebb és legnagyobb lélekszámot számláló gyülekezete. A régi város peremén található, így magába foglalja részben a 60-as 70-es években történt betelepítések nyomán épített új tömbháznegyed. Nemcsak idősek, de középkorúak és fiatalok is nagyszámban találhatóak a gyülekezetben. Nem mellékes, hogy az itt élők túlnyomó részben az elmúlt rendszer ipari monstrumainak alkalmazottai voltak, és az itt élők 80%-a mára munkanélkülivé váltak, a családok elszegényedtek.

Az erdélyi és azon belül a partiumi magyar egyházi és általában vett anyanyelvi oktatás kiépítésében Egyházkerületünk igyekezett maximálisan kivenni a részét. Három elemi iskola és egy felsőoktatási intézmény (*Partiumi Keresztény Egyetem*) létrehozása után bővíteni kívánjuk a keretet, s a tervbe vett elemi iskolák „elé” széleskörű óvoda-hálózatot szeretnénk kiépíteni. Ezen elképzelés rendjébe illeszkedik a Nagyvárad-Réti Egyházközség *zeneóvodája*, melyet reményeink szerint hasonló kis intézmények sokasága fogja majd követni, akár egyházi kereteken belül, akár a magán szférában. A 70000-80000-es magyarságot számláló Nagyváradnak, ahol csak a reformátusság száma meghaladja a 35000 lelket, szüksége van nem egy, hanem több hasonló kezdeményezésre. Nyilván a *református* jelző nem jelent kizárólagosságot, nyitva áll, miként közép- és felsőoktatású intézményeink mindegyike,

a történelmi egyházak tagjai előtt. Romániában az egyházi oktatást csak magán formában lehet megvalósítani. Az állam sem a létrehozatalban, sem pedig a fenntartásban nem nyújt kézzelfogható segítséget. Egyházközségünk látva az igényt és a szükségét, templomának teljes alagsorát és melléképületeit átalakította és több, mint ötven 3-7 év közötti gyermek számára biztosított egy óvodát.

Meggyőződésem, hogy nyitott ajtókat döngötnék, ha el kezdeném ecsetelni teljes terjedelemben az anyanyelvi óvoda szükségszerűségét, sőt nélkülözhetetlenségét. A román állam „hatékony” nemzetiségi politikája az oktatásnak ezt a szegmensét sem hagyja érintetlenül, s a már jól bejáratott megkülönböztetés, összevonás, leépítés, átszervezés stb., végül megszüntetés itt is érvényesül, csakúgy, mint az elemi-, közép- és felsőoktatás esetében.

Éppen ezért is egyházi illetve magán oktatási hálózatunk teljes kialakításánál szükségszerűen figyelembe kell vennünk az óvodákat is.

„*A magyar nyelvben és nemzetiségben sajátos erő rejlik, mi ha nem volna, már régen enyésznie kellett volna, ha tudjuk történelmünkből, miken kellett átészniünk nyolcszáz év alatt Első Istvántól kezdve máig. Nincs ugyanis nemzet, melynek elenyésztesítésére oly számos és kedvező körülmények összemunkáltak volna. És a magyar nemzetiség annyi viszontagság közt fennmarada; ez reményt nyújt, hogy élni fogunk, ha még fenyegetőbb elemek tornyosodnak is fölünkbe, mint azok, melyek már mutatkoznak, ha csak önmagunk nem gyilkoljuk meg ma-*

gunkat.” (*Táncsics Mihály*)

Az óvodát a Nagyvárad-Réti Református Egyházközség hozta létre a *Királybádogmelléki Református Egyházkerület* jóváhagyásával és támogatásával.

Az anyanyelven történő óvodai oktatáshoz-neveléshez *többlettel* szeretnénk hozzájárulni. Egyfelől amit az egyház ad, másfelől amit zenei anyanyelv adhat. Nem mondom azal újdonságot, ha leírom, hogy szinte a végletekig elvilágiasodott, permanens változatában, forrásban levő világban, ott, ahol családi és társadalmi schizmák és sokféle veszélyek sokaságának van kitéve *a gyermek*, ott a biztos hitre nevelését a létrejövő új nemzedéknek a gyökereknél kell kezdeni. Már itt kell az örök Isteni értékekre rámutatni, a Jézusi szeretetre, tisztaságra, a szépérzékre, kiegyensúlyozott, toleráns, kép-mutatás nélküli életre reánevelni. Az értelmi, érzelmi nevelésnél, a különösen sok gondot magában hordozó differenciált személyiség fejlesztésénél a Biblia örökérvényű alapigazságáiból kívánunk kiindulni.

A zene az imádsághoz hasonlón lelki táplálék, s a léleknek abba a régióiba jut el, ahová más nem, parafrázálhatjuk nagy zeneszerzőnket. S az is köztudott, hogy egy gyermek értelmi-érzelmi nevelésében mennyire fontos szerepet játszik a zenei képzés.

„*Lebet élni zene nélkül is. A sivatagon át is vezet út. De mi azt akarjuk, hogy az ember ne úgy járja végig élete útját, mintha sivatagon menne át, hanem virágos réteken.*” (*Kodály Zoltán*)



A zeneóvoda keresztyén szellemen neveli a mintegy 50 gyermeket hivatalos és alternatív formában. A *Partiumi Keresztyén Egyetem Zenepedagógiai Kara* 65 diákja számára egyfajta háttérintézményi szerepet tölt be a zeneóvoda, mivel a városban nincs más preskoláris és kisiskolás oktatási intézmény, ahová rendszeres gyakorlás, hospitálás céljából járhatnának az egyetem hallgatói.

Az óvoda működési helye a Nagyvárad-Réti templom alagsora (foglalkoztatók, nagyterem, ebédlő, pedagógusszoba, betegszoba, mel-

zenepedagógus, két dada, egy takarítónő foglalkozik, valamint egy alapítványi ügyintéző, igazgató felel a mindennapok jó működéséért.

A zeneóvodát tovább kívánjuk fejleszteni, bővíteni és egy harmadik csoportot létrehozni. Erre igen jó lehetőséget kínál az egyházközségben nemrégiben megépített gyülekezeti ház, multifunkcionális épületeryűttes, melynek egyharmada még félkész állapotban van. A főbejáratól jobbra nyílik a szóban forgó rész, mely egy nagyteremből áll, előszoba, mellékhelyiség (WC, kézmosók),

szomszédságában lévő gyülekezeti házban. Ez nemcsak a számszerű növekedést teszi lehetővé, hanem a szakmai feltételek javítását is. Ennek a célnak érdekében kell elvégeznünk a külső és belső építési és szerelési munkálatokat a félkész épületben.

Így a növekvő igénynek jobban eleget tudna tenni, 50 gyermek helyett 70-nek tudna lehetőséget biztosítani akár rövid, akár napközis formában a kibővített zeneóvoda, az egyetem hallgatóinak több lehetőséget tudnánk biztosítani, és akár a hangszeres képzést is elkezdhetnénk a különálló épületrészben, ahol már kevésbé zavarnák egymást a szobák közelsége miatt. A csoportos foglalkozást adott esetben az egyéni is felválthatja. Nem utolsó sorban pedig a szakmai hatékonyság és a minőségi képzés is növekedne.

Sajnálatos tény, hogy a „demokratikus” Romániában az egyházi preskoláris oktatást egyáltalán nem támogatja az állam. Ebből pedig az következik, hogy önerőből kellett a fizetés, a rezszi, az étkeztetés és egyéb költségek forrását előteremteni. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy az oktatás gazdaságilag sehol nem kifizetődő, „nyereséges vállalkozás”, az majd később, máshol és más formában hozza meg a gyümölcsét.

A *Csillagowska Alapítvány* a 2002-es esztendő első felében jött létre, legfőbb célja és tevékenységi köre a gyermekek és ifjak keresztyén szellemen történő nevelése, oktatása hivatalos és alternatív formában. Ma első renden egy keresztyén, ökumenikus zeneóvodát működtet 50 gyermekkel. Másfelől pedig ugyancsak itt működik már negyedik éve a gyermek és ifjúsági táncház.

A honfoglalás 1000. évfordulóján, október 26-án, a Budapest Kongresszusi Központban Yehudi Menuhin



Gyergyószárhegy

lékhelyiségek). Anyaországi támogatók segítségével több, mint ötven gyermek számára sikerült megfelelő körülményeket kialakítani. Ez azt jelenti, hogy az óvoda rövid (8-12-ig) és hosszú programmal (8-16-ig) egyaránt működhet. Ennek megfelelően a gyermekek számára napi háromszori étkezést, valamint délutáni altatási lehetőséget biztosítunk. Amíg saját főzőkonyhát nem tudunk létrehozni, addig más intézménytől kell az ebédet szállítani. Egyházi oktatási intézményünkben az 50 gyermekkel két óvónő, egy

teakonyha és a lépcsőfeljáró melletti raktár. Az egész együtt 69 m². Az elvégzendő munkálatok három kategóriába sorolhatók: belső munkálatok, külső munkálatok és belső szerelések. Ebben a helyiségben még 20-25 gyerek számára van hely. Az épületrész különállósága már a hangszeres képzéshez is kiváló lehetőséget nyújt. Célunk tehát az, hogy ezt az új épületrészt fejezzük be és adjuk át rendeltetésének illetve, hogy az intézményt tovább fejlesztve egy harmadik csoport számára nyújtsunk lehetőséget a templom tő-



mondotta egyik alkalommal: „*Azt gondolom, Magyarország nagyon szerencsés, hogy ilyen elevenen élő néptánc-hagyománnyal rendelkezik. A magyarországi táncbázmozgalmat nemcsak azt demonstrálja, hogy hogyan őrizhető meg a néptánc a színpadi megjelenítés által és muzeális értéként, hanem azt is, hogy az mint megélt tapasztalat épül be az emberek életébe. Ebből a szempontból Magyarország a misszióját teljesíti a világban. Azért, mert szükségünk van erre az eleven élményre, szüksége van rá különösen a felnővekvő nemzedéknek. Önök csodálatos dolgot csinálnak a gyerekekkel!*”

Mi itt, Nagyváradon lehet, hogy még nem vagyunk ilyen szinten, de jó lelkiismerettel mondhatjuk el, hogy törekszünk erre. A néhány esztendeje beindult és töretlen intenzitással működő gyermek és ifjúsági táncház egyre nagyobb elfogadott-

ságnak örvend. Tavaly, 2002-ben, kísérletként rendeztük meg – főként külföldi segítséggel – az első nagyváradi gyermek és ifjúsági táncház-találkozót, mely igen sikeres, pozitív visszhangot keltő rendezvény volt. A tavalyi rendezvény sikerén felbuzdulva már meg is hirdettük a II. Találkozót, mely az őszi táncház-nyitó gálarendezvény egyben a vakáció után visszatérő gyerekeknek is. Különösen nagy öröm ez számunkra, hisz a Partiumban ez a „műfaj” igen távol „él” a helybeli lelkülettől. Ennek ellenére a Nagyvárad-Réti templom alagsorában minden kedden 140-150 gyermek játszik-táncol. A tavaly létrejött *Csilagocska Ifjúsági Néptáncsoport* mellett mára már egy új csapatot is köszönthetünk utánpótlásként, a *Kiscsillagot*. Őszi rendezvényünk egy kicsit jobban tágítja a kört és a „nagy

táncház-találkozókhoz” méltóan szélesebb spektrumot céloz meg. A táncsoportok mellett jelen lesz három együttes is, hogy az élő zene emelje a hangulatot. Részt vesznek még más oktatók és kézműves-műhely vezetők, táncoktatók, ének- és mesemondók, népi játékok oktatói és még sokan mások. Gyökértelenné váló világunkban szükséges visszatálnunk a gyökerekhez.

„*Magyar vagyok: lelkem, érzésem örökséget kapott, melyet nem dobok el: a világot nem szegényíteni kell, hanem gazdagítani. Hogy szolgálhatom az emberiséget, ha meg nem örök magamban minden színt, minden kincset, ami az emberiséget gazdagíthatja? A magyarság színtét, a magyarság kincsét! De mily balga volnék, ha ugyanakkor más színt, kincset el akarnék vetni, vagy meggyengíteni.*” (Babits Mihály)

FELHÍVÁS

Isten iránti hálaadással adjuk hírül, hogy a nagyváradi Lorántffy Zsuzsanna Gimnázium épülete kormányhatározat alapján visszakerült egyházunk jogos tulajdonába. Ősi iskolánk épületét három szakaszban, reménységünk szerint békésen és zökkenőmentesen vehetjük át a 2003/2004-es tanév kezdetéig.

Amikor 1948-ban az iskolaépületet egy tollvonással elorozta az akkori kommunista hatalom, a benne lakóknak nagyon rövid időt adtak a távozásra, és az épületből semmit el nem hozhattak. Most viszont szinte csak az üres falakat kapjuk vissza, az épület állaga pedig igen-igen leromlott, teljes újjáépítést igényel.

A Nagyvárad történelmi központjában lévő patinás épület felújítási munkálatait máris elkezdtük. Első lépésként az épületegyütteshez tartozó volt árvaházat vettük át és annak felújításán dolgozunk, hogy lorántffys diákjaink számára minél előbb megfelelő bentlakási körülményeket biztosíthassunk. Ezzel párhuzamosan beindult annak az épületszárnyak felújítása is, amelybe szeptember 15-én szeretnénk beköltöztetni a gimnázium 300 diákját.

A tervezési, építkezési, épületgépészeti munkák valamint a belső felszereléshez szükséges eszközök összesen mintegy 750.000 euróba kerülnek. A felújított épületnek egyházi oktatási, művelődési és szociális rendeltetése lesz.

Testvéri szeretettel kérjük mindazokat, akik szívükön hordozzák egyházunk és anyanyelvi oktatásunk ügyét, hogy adományaikkal támogassák a nagyváradi Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium épületének felújítását!

Istenbe vetett hittel látunk hozzá eme, egyházunk erejét meghaladó vállalkozáshoz. Hisszük, hogy a Gondviselés ezúttal is velünk marad az Önök ismételten megnyilvánuló jóakarata és segítőkészsége által is.

Adj a Isten, hogy újabb közös erőfeszítésünk is áldott gyümölcsöt teremjen!

SOLI DEO GLORIA!



Magyar reformátusként Európában

– a pedagógus szemével –

Dr. Győri L. János

Régi közhely, hogy a szellemi értelemben vett *Európa* határai ott érnek véget, ameddig a történelem folyamán az egymást követő nyugat-európai szellemi áramlatok, mint a nyugati keresztyénség, a reneszánsz és a humanizmus, a reformáció, valamint a felvilágosodás korának különböző eszméi hatásukat közvetlenül érvényesíthették. A magyarság ebben az értelemben vitathatatlanul európai nemzet, hiszen nyelvi elszigeteltsége ellenére minden jelentős európai szellemi áramlat formálta kultúráját. Református iskoláink maguk is letéteményesei voltak annak a lelki-szellemi örökségnek, mellyel Nyugat-Európa a reformációban megajándékozta a világot.

Nem vagyunk viszont könnyű helyzetben, ha a mai Európában a református nevelésügy terén mintákat keresünk. A protestáns műveltségelemek ugyanis, melyeknek évszázadokon át legfőbb hordozói az egyházi iskolák voltak, mára a mienknél sokkal szerencsésebb sorsú nemzetek kultúrájából is csaknem teljesen kikoptak. *Zwingli* és *Kálvin* országában, *Svájcban* mára szinte teljesen megszűntek a református iskolák. A német evangélikus iskolaügy is komoly identitászavarokkal küszködik. Sőt az utóbbi években még a szigorúbb holland református iskolák világát is megbontotta a szekularizáció.

Köztudott, hogy az *Európai Unió*nak nincsen egységes oktatási koncepciója, ajánlásai általánosságokban merülnek ki, s ez azt is jelzi,

hogy Európa a szellemi szétesés irányába menetel. Mindebből az következik, hogy az előző századokkal ellentétben nyugat-európai hittestvéreinktől ma már nevelési modelleket nemigen tudunk kölcsönözni. A nyugat- és kelet-európai protestáns nevelésügy tehát – úgy tűnik – azonos gondokkal küszködik. Előbbit a szekularizáció kihívásai, utóbbit a kommunizmus kényszerű iskolapolitikája bénította meg az elmúlt évtizedekben. A mi esélyeink ma mégis talán azért jobbak, mert az elmúlt évtizedek egyházi iskoláinkkal szembeni retorziói ma még némi erkölcsi tökélet biztosítanak ezeknek az intézményeknek, s újraindításuk szerencsésen egybeesik. Nyugat-Európa ma már egyre nyilvánvalóbb szellemi útkeresésével. Ezért könnyebb ma Magyarországon egyházi iskolát alapítani, mint olyan nyugat-európai országokban, ahol ezek az iskolák az elmúlt évtizedekben különösebb külső kényszer nélkül, mintegy szerve-sen múltak ki.

Magyar református pedagógusként Európára tekintve, az alábbiakban három lényeges kérdésre keresünk választ: először arról ejtünk pár szót, milyen viszonyban áll egymással hagyomány és korszerűség a református nevelésben, azután a mai egyházi iskola lehetséges feladatait igyekszünk megrajzolni, majd végül arra keressük a választ, melyek ma a református iskola által is közvetített, európai gyökerű, protestáns műveltség tartalmi elemei.

I. A református nevelési hagyomány és a korszerűség

A református nevelés hagyományairól szólva szükséges előjáróban néhány általános megjegyzést tennünk.

Először is, amikor a református nevelési hagyományokról beszélünk, nem pusztán, és talán nem is elsősorban a *láttható*, külső formaságokra gondolunk (mint pl. az iskolai élet külső keretei, szokásrendszere: a diákvisolet, az iskolai jelvények, az egyházi és nemzeti ünnepek ünnepelésének módja, a ballagás vagy az érettségi és az azt követő bankett általában kiemelten ünnepélyes külsőségei), hanem sokkal inkább a *látthatatlan* református szellemi örökségre, mert a reformációnak éppen az volt a lényege, hogy a hitélet *láttható*, külső jegyeiről a *látthatatlan*, belső lelki történésekre helyezte át a hangsúlyt.

Másodszor hangsúlyoznunk kell, hogy a magyar református iskola mind külső (láttható), mind belső (látthatatlan) jegyek tekintetében igen gazdag hagyományokkal rendelkezik. Ennek legfőbb eleme a kétezer éves keresztény spirituális és kultúra, ezen belül is a közel fél évezredes európai protestáns iskolakultúra elemei. Sajátos hagyományelem az utóbbin belül a nyugati egyetemjárás, a *peregrináció* révén az európai és a sajátosan magyar színek együttélése (szép példákat látunk erre a Debreceni Kollégium történetében a diákköztestársaság (*coetus*), az önképzőkörök, a diáktűzoltók vagy a réz-



Szászfehéregyháza

metsző diákok tevékenységében, illetve a 17-18. század polihisztor professzorainak munkásságában).

Harmadszor látnunk kell, hogy a magyar református egyház évszázadokon át ún. iskola-egyház volt. Ez a török időkben még inkább történelmi kényszer hatására alakult így, később azonban hitbeli és nemzeti elkötelezettségből fakadó tudatos vállalás lett. A Magyarországi Református Egyháznak ennek következtében még a két világháború között is több iskolája volt, mint temploma, sokkal nagyobb számban alkalmazott tanárokat, mint lelkészeket, és jóval többet fordított a kultúrára, mint a szorosabb értelemben vett lelki munkára. Az elmondottakból az is következik, hogy a református művelődés kereteit évszázadokon át elsősorban az egyház iskolái biztosították. Amikor tehát a református nevelés hagyományairól beszélünk, azt csak a református művelődéssel szoros összhangban tartjuk lehetségesnek.

S végül, negyedszer: emlékeztetnünk kell arra a tényre, hogy a magyar református nevelési hagyományok a történelem során egy egészen

más társadalmi, szellemi környezetben kristályosodtak ki, mint amilyenben ma élünk és iskolákat működtetünk. Egy olyan időszakban, amikor Európa és a keresztyenség fogalma szorosan összekapcsolódott, amikor még működött egy olyan valláserkölcsi alapú értékrendszer és világfelfogás, melyet az emberek nagy többsége elfogadott. Egy olyan világban, amely a világban meglévő rendet Isten teremtő rendjeként fogadta el.

Mára a hagyományos keresztyén világkép elhomályosult. A szélsőséges individualizmus lassan szétfeszíti az erkölcsi közösségeket (család, egyház, iskola) kereteit, a tekintélyek lerombolásával és az egyenlőség hangsúlyozásával az európai civilizáció automatizmusokba és bürokratizmusba süllyed. A hagyományos intézmények még működnek, de a szellem lassan elillan belőlük. Az egyes embert mint egyéniséget az absztrakt gép-ember váltja föl, akit már nem tényleges szellemi teljesítményei, hanem inkább munkaereje és vásárlóértéke minősít, s aki így bármikor egy hasonlóval lecserélhető. A kollektív tömegember eltűri vagy élvezi (fogyasztja) az éle-

tet, felelős cselekvésre azonban már nem igazán alkalmas.

Ebben a megváltozott helyzetben kell ma az egyháznak és iskoláinak szembenéznie azzal a kérdéssel, hogyan tehetők a református nevelés hagyományai a mai ember számára fogyaszthatóvá, korszerűvé.

A felvilágosodás óta az európai gondolkodás általában azt tekinti korszerűnek, ami a korízlést szolgálja, ami - modern szóhasználattal élve - haladó, fejlődő, ami határozottan szakít a múltbeli kötődésekkel. Ebben az értelemben a protestáns műveltség korszerűtlennek bizonyul, vagy ha az akar lenni, elveszíti protestáns mivoltát. A reformátorok ugyanis nem előre néztek, hanem fölfelé, nem haladni akartak, hanem visszatérni valamihez, nem fejlődni kívántak, hanem kiteljesedni abban, amit helyesnek és igaznak ismertek meg.

Ha viszont korszerűsége az értjük, amit a szó eredeti jelentése sugall, hogy korszerű az, ami a saját korát mint a múlt és a jövő közötti határhelyzetet vállalja, azaz a múlt ismeretében a jelen kor égető kérdéseire igyekszik választ találni a jövő érdekében, akkor azt kell mondanunk, hogy nincs ma korszerűbb kérdésfelvetés, mint *Luther* egykori alapkérdése: Hogyan tehetek szert egy kegyelmes Istenre? A modernség egydimenziós világában, az eltömegesedés, a divat és a fogyasztás világában ugyanis nem lehet semmi fontosabb, mint az egyes ember életének értelme. Ebben a tekintetben a keresztyénség minden olyan szellemi megnyilatkozása, mely a krisztusi evangélium szellemében keres választ az élet végső kérdéseire, korszerű, s így a reformáció örökségéhez való őszinte - és éppen ezért kritikus - visszatérés is korszerű álláspontnak tekinthető.



A fentiekből következik, hogy amikor a református nevelés korszerűségéről beszélünk, nem kell valami merőben újat kitalálnunk, ahogy a múlthoz való viszonyulásukban reformátor eleink se ezt tették, hanem azt kell vizsgálnunk, hogyan mozgósíthatók mindazok a felismerések, amelyekre elődeink jutottak.

II. A mai magyar református iskola lehetséges feladatai

Másodszor azt vizsgáljuk, hogy a református iskolának milyen szellemi keretek állnak rendelkezésére mai szekularizált világunkban, vagy másként fogalmazva: milyen sajátos feladatai lehetnek. Megállapításaink helyell-közzel érvényesek más felekezetek iskoláira, sőt bizonyos tekintetben általában az európai felekezeti iskolázásra is.

1. Ismeretközvetítő és nevelő funkció

Minden iskolának minden korban az ismeretközlés (oktatás) és a

nevelés a legfontosabb feladata. Ezt természetesen az egyházi iskolában sem előzheti meg semmiféle célkitűzés. A nyugat-európai pedagógiai irodalom az utóbbi időben egyre hangsúlyosabban szól arról, hogy az oktatás és a nevelés annál eredményesebb, minél inkább sikerül sajátos tanulási és élettérre (*Lern- und Lebensraum*) alakítani az iskolát. Így került be a pedagógiai irodalomba a teljességigényű nevelés (*ganzheitliches Lernen; holistic education*) fogalma. A teljességigényű nevelésben a tanórai ismeretközlés mellett meghatározó tényező az iskola atmoszférája, sajátos belső kultúrája, amely önálló szokásrendszerrel rendelkezik. A magyar iskola európai összehasonlításban még mindig elég gazdag ilyen tényezőkben: megőrizte pl. a tanórak előtti jelentés gyakorlatát, a diákság viszonylag nagy számban veszi igénybe az internátusokat, iskolai ünnepekre kerül sor nemzeti ünnepeinken. De gondolhatunk a szalagavató és a ballagás 20. században meggyökerező gazdag ha-

gyományára is. Az egyházi iskolának helyzetéből következően még több eszköze van a teljességigényű nevelés kiteljesítésére. Elég itt a rendszeres hitéleti alkalmakra, egyházi ünnepekre és a gyülekezeti kapcsolatrendszer nyújtotta lehetőségekre gondolni.

A jó iskolai légkör kialakításának három feltétele van: a *helyes ismeret, az önkritikára való készség és a kellő nyitottság*. Ennek értelmében az egyházi iskolának is feltétlenül szembe kell néznie az alábbi kérdésekkel: 1. Mi a céloom? 2. Hogyan küzdjek ezekért a célokért úgy, hogy ne merevedjek bele a formákba? 3. Valóban az enyém az egyetlen helyes pedagógiai álláspont?

Az iskola ismeretközlő és nevelő alapfeladatával kapcsolatban a református pedagógiai gondolkodás nagy felismerése, hogy az iskola nem statikus állapot, hanem egy sajátos hermeneutikai folyamat, azaz alapvetően történés. E szerint a felismerés szerint a tanár nem fixa ideákként közvetíti az ismereteket, hanem

az igazság a tanár és a diák közös kommunikációja révén válik nyilvánvalóvá. Hogy a tanulási folyamat nevelő és nevelt közös együttműködése, azaz sajátos „*társaslelki viszony*”, arra az európai pedagógiai irodalomban a két világháború között *Karácsony Sándor* hívta föl elsőként a figyelmet, aki egykor a *Debreceni Kollégium* diákja volt, majd ugyanennek a városnak egyetemén lett a pedagógia professzora. A tanár és diák partneri viszonya mára szinte általános elvvé és gya-



Gyergyószárhegy



korlattá vált az európai oktatásban, elpárolgott belőle viszont mindaz, ami Karácsony Sándornál a kiinduló pontot képezte. Az ő pedagógiájának ugyanis református hitvallásos alapjai voltak. Amikor Karácsony Sándor a nevelő pozíciójára nézve a „*primus inter pares*” (első az egyenlők között) kifejezést használja, akkor az Isten előtti egyenlőség jegyében a liberális neveléssel ellentétben nem a tanári tekintély lerombolására törekszik, hanem épp ellenkezőleg, a tanári tekintély bibliai szellemű helyreállítására. Az egykori debreceni diák gondolatrendszere olyan öröksége a magyar és európai nevelésügynek, mely ma is képes visszavezetni a református iskolát a tekintély kérdésének helyes bibliai értelmezéséhez.

2. Missziói funkció

Az elmúlt években, az egyházi iskolák újraindítása idején, sokat lehetett hallani a református iskolák missziói feladatairól. A fogalom értelmezése körül azonban komoly nézetkülönbségek figyelhetők meg. Leginkább a közvetlen keresztyén hitéleti nevelést értik rajta, azaz a hitoktatás, az evangélizáció, és a rendszeres istentiszteleti alkalmak összességét. Véleményünk szerint azonban ennél többről van szó. Szekularizált környezetben ugyanis az egyházi iskola lelki missziójának legalább három szintje van. A legelemibb szint a diák spirituális érzékének fejlesztése. Ennek célja az általános lelki érzékenység kialakítása, finomítása. Erre a feladatra olyan tanár is alkalmas, aki a szó szorosabb értelmében nem egyházas vagy vallásos, de lelkileg művelt. Mert a műveltség nemcsak a szellem, hanem a lélek dolga is. A 20. század végére a keresztyén misszió és evangélizáció hagyományos for-

mái válságba jutottak, s a kérdéssel foglalkozó nyugati szakemberek közül is egyre többen úgy vélik, hogy a ránk következő évtizedek nagy kérdése az lesz, hogyan kapcsolható össze kultúra és misszió. Meggyőződésünk szerint a lelki érzékenység kiművelése a humán tudományok eszközeivel előkészítheti a talajt a keresztyén misszió számára. Kultúra és hit évszázadokon át egymás útját egyengette, éles szétválásuk a felvilágosodással következett be, s azóta mindkét tényező félszárnyú madárként vergődik. Egy- másra találásuk több mint időszerű. Gondoljunk csak arra, hogy reformátor eleink nemigen tévováltak a tekintetben, kell-e a hitterjesztés mellett kulturális missziót is végeznük népünk körében.

A misszió második szintje az elfejtett szakrális nyelv újjáélesztése. A mai diák számára a vallásos és hitélet hagyományos fogalmai – bűn, bűnbánat, bűnbocsánat, megváltás, örökélet, pokol, kegyelem, áldozat - gyakran üresen csengenek. Újra kell tanulnunk a szakrális világ nyelvét, ami önmagában legalább annyira műveltségbeli, mint hitbeli tényező is. A mai ember számára ennek a vallásos nyelvnek a híján a múltbeli kultúra számos alkotása egyszerűen befogadhatatlan és értelmezhetetlen. A kulturális analfabétizmus egyik gyakori ismertető jele a vallási analfabétizmus (újra hangsúlyozzuk, hogy itt nem feltétlenül hitbeli kérdéstről van szó!). A misszió ezen a szintjén már a vallás világában is járatos, jól képzett nevelőre van szükség. Nyilvánvaló, hogy ezen a téren a hittantanárnak van meghatározó szerepe, de alkalmasint minden más szaktanár is kiveheti részét belőle, anélkül, hogy direkt módon „prédikálni” próbálna a tanórán.

Az iskola missziós feladatának harmadik szintje a közvetlen hitéleti nevelés. Ez részben a hittanórák, részben pedig a sajátos lelki alkalmak (istentisztelet, áhítat, evangélizáció) feladata. A református iskola azonban azt is tudja, hogy mivel a hit Isten kegyelmi ajándéka, maga az iskola nem tehet többet, mint-hogy diákjai előtt világosan beszél a hit nagy lehetőségéről és kiváltságáról, s nyilvánvalóvá teszi a hitre jutott ember különös felelősségét.

Összegezve tehát azt mondhatjuk, hogy az egyházi iskola missziói feladata nem abban áll, hogy folyamatosan Istenről beszél a diákjai előtt, hanem inkább abban, hogy amikor annak rendelt ideje van, nem hallgat róla.

3. Értékközvetítő funkció

Az egyházi iskolának kiemelt feladata, hogy diákjai elé egyértelmű és szilárd erkölcsi értékrendet állítson. Ez szorosan kapcsolódik az imént vázolt missziói feladathoz, hiszen a morális fogalmak az európai kultúrában hagyományosan a vallás nyelvéhez kötődnek. A református iskola azonban azt is tudja, hogy az erkölcs nincs feltétlenül a keresztyén hithez kötve. Erkölcsösen tehát hit nélkül is lehet cselekedni, a vallásos nyelv ismerete azonban segítheti az embert erkölcsi dilemmáinak értelmezésében, a hit ajándéka pedig biztosabbá teheti erkölcsi érzékét, visszatarthatja erkölcs-telen cselekedetektől.

4. Kompenzációs társadalmi funkció

Az egyházi iskolának sajátos helyzetéből következően a társadalomban kompenzációs funkciói is vannak. Legszembetűnőbb ez a funkciója a vallásos szocializáció területén. A gyermekek vallásos szocializációja régebben elsősorban a családban történt meg, ehhez képest az iskola feladata másod-



lagos volt. A gyakran széteső félben lévő, rohanó család azonban ma már egyre kevésbé alkalmas ennek a funkciónak a betöltésére. Szerepét részben átveheti az egyházi iskola. Rohanó világunkban megállapításunk sajnos más szocializációs tényezőkre is egyre inkább érvényes: pl. a viselkedési, öltözködési, étkezési, köszönési normák elsajátítása terén.

Sőt, manapság egyre inkább még a kultúráközvetítés területén is mutatkoznak kompenzációs feladatok. Gondoljunk csak arra, hogy az oktatás Európa-szerte a munkaerőpiac szükségleteit elégíti ki. Az iskola egyre inkább azt tanítja, ami leginkább eladható: informatikát, idegen nyelveket. Ezzel megcsonkítva közvetíti a kultúrát, s az a műveltségelem lassan kiszorul tananyagából, amelynek segítségével a kultúra klasszikus értékei és a világ szakrális dimenziói megérthetőek lennének. Történik mindez egy olyan korban, amikor az európai ember érdeklődése a spiritualitás iránt láthatóan növekvőben van. Nem igazán érthető, miért engedi át az európai iskola ennek az igénynek a kielégítését a sarlatánoknak és az ezoterikus praktikáknak. Ki vállalja vajon a szakrális távlatától vagy nemzeti sajátosságaitól megcsonkított kultúra rehabilitációját, ha nem az egyházi iskola? Ugyanakkor ne felejtjük el, hogy a kompenzációs feladatok vállalása egyúttal bizalmi válságot is eredményezhet, hiszen a mai szülő és diák nem feltétlenül azt várja az egyházi iskolától, hogy másként értelmezze a világ dolgait, mint a többi iskola, hanem inkább azt, hogy ugyanazt csinálja, mint azok, de szakmai értelemben eredményesebben. Nem is beszélve arról, hogy minden ilyen kompenzációs feladat teljesítése több energiát kíván tanártól és diáktól egyaránt, jóllehet a nap az egyházi iskolában is csupán 24 órából áll.

5. Diakóniai funkció

Az önhibájukon kívül hátrányt szenvedők fölemelése, segítése egyetemes keresztyén feladat. Az egyházi iskola ezt a funkcióját két irányban is érvényesítheti. Egyrészt azzal, hogy diákjai közé fölvesz olyanokat, akik az adott iskolatípusban szellemileg képesek helytállni, miközben más téren (pl. szociálisan) támogatásra szorulnak. Másrészt azzal, hogy diákjait igyekszik ránevelni az elesettek felkarolására. A református iskolának nemcsak hitbeli elkötelezettsége révén, hanem történelmi megtapasztalásai alapján is kötelessége tudatosítania diákjaiban, hogy a *diakónia* gyakorlására tőlünk távol eső országokban és magyar népünk körében – határainkon belül, de különösen azon kívül – egyaránt számos lehetőség kínálkozik. A diakónia gyakorlása és a szolidaritás vállalása terén a nyugat-európai protestáns nevelés általában előttünk jár. Ezen a ponton feltétlenül tanulhatunk tőlük.

6. Társadalompolitikai funkció

Végül el kell mondanunk, hogy a református iskola a mindenkori protestáns elit képzésének színtere is. A protestantizmus a nagy európai kulturális és spirituális tradíci-

ók egyike. Fontos, hogy ezt az örökséget az oktatás és a nevelés célzott eszközeivel is továbbadjuk és gazdagítsuk. Tudnunk kell, hogy többnyire egyházi iskoláinkban ülnek azok a leendő értelmiségiek, tudósok, politikusok, művészek, írók, teológusok, akik hamarosan ennek a több évszázados hagyománynak a továbbadói lesznek. A keresztyén elit egész Európában visszaszorult, s ez meg is látszik a kontinens szellemi, erkölcsi arculatán. Ennek a szempontnak tehát a jövőben kiemelt helyet kell kapnia a felekezeti oktatásban. Rá kell itt mutatnunk végül a református nevelésügy fájdalmas hiányára, amennyiben a katolikus gyakorlattal ellentétben egyetemi városainkban mai napig nem jöttek létre olyan református szellemű kiegészítő képzést nyújtó egyetemi kollégiumok, amelyek az értelmiségképzés bástyái lehetnének (a két világháború között Debrecenben működött ilyen intézmény).

(Az előadás a debreceni kollégiumi diákok találkozóján hangzott el, 2003. május 25-én)

(Folytatjuk)



Aranyosmedgyes



Az Országos Református Tanáregyesület 2003. évi konferenciája 2003. szeptember 26-28.

Tervezett program

Szeptember 26. péntek

- 17.00 Érkezés, regisztráció
18.00 Vacsora
19.00 Baráti beszélgetés

Szeptember 27. szombat

- 9.30 Regisztráció, büfé, kávé
10.00 Nyitó áhítat: Szénási János lelkész
10.20 A református nevelés és oktatás, mint missziói feladat: Dr. Szabó István a Zsinat lelkészi alelnöke
11.00 Fórum, hozzászólások
11.20 A közoktatási törvény-módosítás hatása intézményeinkre, a református közoktatás időszerű kérdései: Papp Kornél osztályvezető
12.00 Fórum, hozzászólások
12.20 Bemutatkozik a Pécsi Református Kollégium: Hoppál Péter igazgató

- 13.00 Ebédszünet
14.00 Városnézés, múzeumlátogatás: Mindenszentek temploma, Bazilika, Csontváry Múzeum
17.00 Milyen kihívások elé állítja egyházunkat és intézményeinket az EU csatlakozás? Szászfalvi László képviselő
17.40 Fórum, hozzászólások
18.00 Vacsora
19.00 *Kulturális műsor: Dramatizált bibliai jelenet az általános iskolások előadásában; szavalat, szóló zeneszám, kórus*

Szeptember 28. vasárnap

- 7.30 Reggeli
8.00 Ormánysági kirándulás
10.30 Istentisztelet Harkányban. Igét hirdet: Bereczky Ildikó
12.00 Ebéd Harkányban
12.30 Visszautazás Pécsre
13-tól Hazautazás

Jelentkezési lap az ORTE 2003. évi konferenciájára (Minden jelentkező legyen szíves 1-1 jelentkezési lapot kitölteni!)

Név:

Lakcím (ahová a visszajelzést várja):

	Reggeli	Ebéd	Vacsora	Szállás
2003. Szeptember 26. péntek	XXXXXXXXXXXXXX XXXXXX	XXXXXXXXXXXXXX XXXXXX		
2002. Szeptember 27. szombat				
2002. Szeptember 28. vasárnap			XXXXXXXXXXXXXX XXXXXX	XXXXXXXXXXXXXX XXXXXX

Kérjük, hogy a táblázatból egyértelműen derüljön ki, hogy mely napokra kér szállást és étkezést. Az ORTE tagjainak a szállás és az étkezés költségét az ORTE átvállalja.

Hozzátartozóknak, érdeklődőknek is tudunk szállást és étkezést biztosítani, előreláthatólag a következő áron:

- szállás: 1.200 Ft/fő/éj a kollégium internátusában
- reggeli: 350 Ft/fő/nap
- ebéd: 900 Ft/fő/nap
- vacsora 600 Ft/fő/nap

Előzetes **jelentkezési határidő: 2003. június 30.**

A jelentkezési lap visszaküldését a 7627 Pécs, Engel J. út 15. Bányai György igazgatóhelyettes címen vagy a 72-210-800 tel/faxon, esetleg az pecsirefi@freemail.hu e-mail címen várjuk.

A jelentkezőknek visszajelzést 2003. szeptember 15-ig küldünk.

Tisztelettel: Dr. Horkay György, elnök / Bányai György, szervező





Dr. Újszászy Kálmán (1902-1994)

Papp Vilmos

Ha van valaki, akinek személye, működése éke-
sen bizonyítja azt, hogy a református keresz-
tyénségben nem lehet különbséget tenni „egy-
házi” és „világi” személy között, akkor *Dr. Újszászy*
Kálmáné az. Életpályája a kettő egységét és elválaszt-
hatatlanságát tanúsítja. A kiemelkedően tudós teológus
húsz éven át a sárospataki lelkész-nemzedéknek
nemcsak tanítója, de nevelője és formálója is. Ezt kö-
vetően kétszer annyi időn át a *zempléni egyházmegye* gond-
noka, a *Tiszáninnyi Egyházkerület* főgondnoka. A kom-
munizmus legsötétebb éveiben az országot mentő, a
jövőt építő, a jót erősítő legkülönfélébb emberek vilá-
gítótornya. Egy-egy nyilatkozata iránymutató. Mind-
ezek előtt – a *Trianon* utáni évtizedben – az észak-ma-
gyarországi cserkészmozgalom motorja, a falukutatás

és művelés apostola, a népfőiskolai mozgalomnak lelke
és mindenese.

Élete alkonyán egy vele folytatott rádióbeszélgetés
címéül a szerkesztő ezt írhatta: „*Mr. Sárospatak*”. Ez a
név az amerikai magyarok körében tett jószolgálati útja
kapcsán fogalmazódott meg ott. Nem újságírói lele-
mény sziporkája e kifejezés. Maga Újszászy Kálmán
vallott így: „*Sorsommá lett Sárospatak!*”

E sorok íróját 1984-ben pontosan 50 évvel koráb-
ban kifejezett gondolati ígézték meg. *Kecskeméten* és *Pé-
csett* kellett lelkészek részére előadást tartani *Az igehir-
detés református jellegéről*. (Van-e, s mitől református
a református igehirdetés?) Készülés közben felfedezte
magának az 1934. szeptember 5-7. között tartott nagy-
jelentőségű sárospataki konferencia anyagát, mely *Ige-*





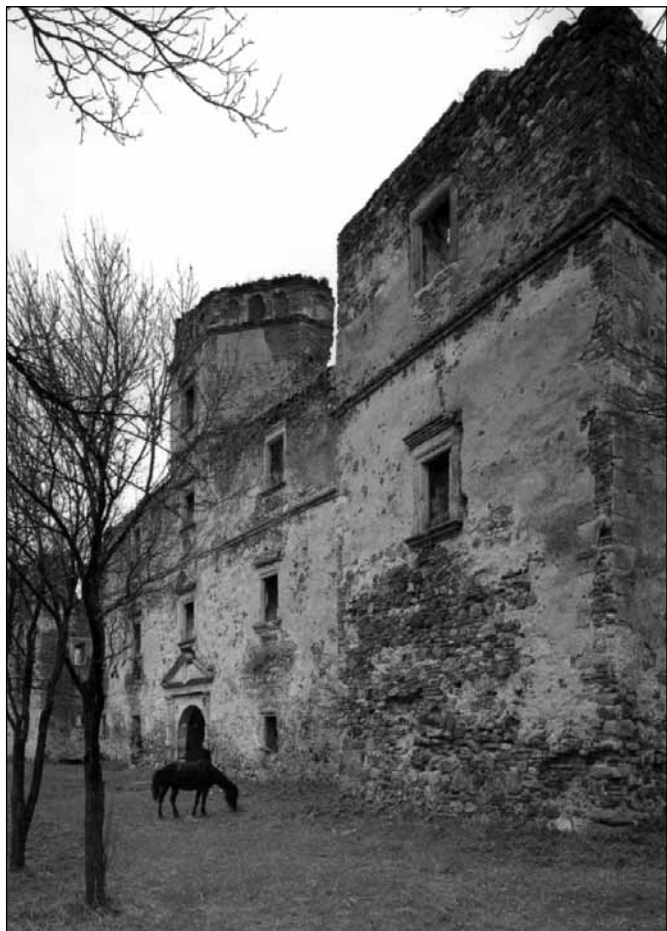
birdetés címen jelent meg. Ott, akkor a még csak 32 esztendőes Újszászy Kálmán – a kollégium professzorának Benjaminja tartotta a záróelőadást. Tudnunk kell, hogy ez a sárospataki konferencia 3 hónappal követte a németországi *bármeni* hitvalló zsinatot (Ott, akkor szerveződött a *Hitler*-ellenes egyházi ellenállás!) A sárospataki konferencia gondolatai és előadói hihetetlenül merészek, történelmi jelentőségűek. (A *Höröcsik*-féle bibliográfia 13. tétele.) Mi minden rejlik pl. e bekezdésben: „*Nem abban van a hiba, így nem is azon kell keseregnünk, hogy nincs senki, aki Isten dolgait végezze ebben a világban, hanem abban, hogy sokan azt akarják elvégezni, ami az Isten szuverén ügye és kevesen vannak, akik a speciális emberi feladatokat, azokat, amelyek végett teremtettünk, valóban elvégzik. Isten munkatársai akkor és csak úgy vagyunk mi emberek e földön, ha az ember örök feladatainak az Isten világához viszonyítva bizony nagyon is szürke, egyszerű, primitív dolgait elvégezzük!*”

Újszászy Kálmán életművének megismeréséhez ezzel kapjuk meg a kulcsmondatot.

Szülei – hajdani jómódú és intelligens földművesek – *Pestre* kényszerülnek, ahol az édesapa postás, az édesanya házmester lesz. Ők azonban azok a bizonyos „lelki szegények”, akik magasrendű szellemi értékekre éheznek. Így kerülnek majd gyermekeikkel együtt a *Skót Misi*óba és *Haypál Benő* budai gyülekezetébe. Gimnáziumi osztályában ő az egyetlen református ifjú. Úgy kerül el *Tahiba* az első országos ifjúsági konferenciára, hogy az érettségi bankettre kapott pénzt *Tahiba* fizeti be. Itt találkozik hat pataki diákkal. S ezzel egy életre Sárospatakkal jegyzi el magát. A teológia elvégzése után még 3 éven át tanul *Skóciá*ban, *Sváj*cban, *Görögorszá*gban. Az *Ameriká*ba szóló meghívást azonban lemondja, mert *Patakra* kell mennie hittanoktatónak.

Diáktársai és későbbi diáknemzedékek arca, termete, bölcsessége okán *Gandhinak* becézik. Ő a filozófus – ugyanúgy, mint a bölcs indiai – mindig a gyakorlati teendőket keresi. Nem beszédben áll Isten Országá, hanem erőnek tanúsításában. Soha nem azt mondja: „*Fogjuk meg és vigyétek...*” – másoknak kell „lihegve” lépést tartani vele. Akár a cserkész munkáról van szó, akár falukutatásról, romok takarításáról, vagy építéséről.

Eközben Sárospatakot – régi fényéhez méltó – erős szellemi bástyává formálja. Munkatársak sokaságát indítja el. Akár a pataki kollégium intézményeiről van szó – könyvtár, levéltár, adattár, múzeum –, akár a végső nagy műről, a világ magyarságát egybefogó *Anyanyelvi Konferenciáról*. Még azt is tervszerűen szervezi, hogy neves, külföldre szorult magyarok a sárospataki



Aranyosmedgyes

temetőbe hozassák magukat haza. Ennek érdekében *Mr. Sárospatak* még arra is képes, hogy sajátkezűleg irtson bozótot...

Nem titok, hogy a kommunista ideológusok szemében szálla volt „*Sárospatak*”. „*A három fátkya: Hit, Haza, Emberiség*” (Egyébként főgondnoki bemutatkozó beszédének is ezt a címet adta.) Ragadós, forradalmasító gondolat. 1951-ben lecsaptak Sárospatakra. Sárospatak munkásai sokfelé szóródtak szét. (A szabadság- és személyiségi jogait ma hangoztató baloldal akkoriban szétverte mások szabadságát és személyiségi jogait!) Újszászy Kálmán, mint süllyedő hajó hűségese parancsnoka, a hajóhídon maradt rendületlenül – s a hajó nem süllyedt el!!! Betömte a léket, kiszivattyúzta a betört romlást. Negyvenéves kitartó, gyakran fogcsikorgató helytállás után Sárospatak soha nem látott mértékben kivirult. Lettek új munkatársak és szinte az egész világ összefogott Patakért. A helytállás, a munka Isten áldásával meghozta gyümölcseit.

Zempléni egyházmegyei gondnoki székfoglalójához alapigéül választotta: „*Szolgáljatok az Úrnak a ti Istenteknek és az ő népének, az Izráelnek.*” (2Krón 35,3) Ezt hagyta üzenetül örök időkre mindnyájunknak.



Rendhagyó könyvajánló

Szabó Magda: *Für Elise*

Bölcshöldi András

Talán mindannyiúnk életében vannak dallamok, melyeket meghallva halk sóhaj hagyja el ajkunkat, vagy önkéntelenül is becsukjuk szemünket és engedjük, hogy hasson ránk a dallam, a ritmus; s a hangok kavargó szimfóniája szinte beleivódik pórusainkba, elraktározódik szívünkbe. Hiszen olyan emlékeket, s nyomukban olyan érzéseket keltenek fel bennünk, melyeket akkor éreztünk, amikor hallottuk és megjegyeztük a dallamot.

Emlékezni egy érzésre, egy hangulatra, egy eseményre, különös dolog. Még inkább az, ha ez a dallam hosszú időszakot határoz meg, s hullámszerűen fel-felbukkan, néha erősebb fortékba majd halk pianókba csap át, s közös erővel egy dolgot fejezi ki: a szenvedélyt.

Szabó Magda 85. születésnapján ilyen nagy, szenvedélyes ajándékkal lepte meg olvasóit. Nem ő kapott nyolcvanöt gyertya erejével világító tortát, hanem ő kínált meg minket élete egy-egy gazdagon töltött tortaszületével, mely gyermek és ifjúkora érzelmekkel és a gyermek kibontakozó világlátásával ajándékozta meg az olvasót. Az író nő élete hangjegyzeit futtatta végig a papíron, s továbbadta azt a dallamot, mely meghatározta, összefoglalta élete első éveit, a gyermekkort, amire csak kevesen emlékeznek, s az életmű a vízválasztót jelentő ifjúkorral ér véget, amikor valaki a kamaszkor minden konfliktusát lezáró érettségi után belép a nagybetűs életbe. Az önéletrajzi regény első része ezt az időszakot járja körül, s

a fel-felerősödő, majd a kibontakozás előtt elhalkuló zene nyomot hagy bennünk is.

Hiszen érzésekről szól. Arról, mit érez egy öt éves kislány, amikor villogó latin műveltségét először nem értékeli, sőt lelkész-nagybátyja látogatásakor még hátránya is származik belőle. Vagy amikor édesapja beállít a családi otthonba, karján *Cilivel*, a trianoni árvával, akivel először elképzelhetetlen a testvérség megosztása, s akivel később legalább annyira elképzelhetetlen lesz az elválás is. Talán érte szól a szöveg nélküli ének, maga a dallam a *Für Elise*, vagy Cili volt maga a dallam, akit a Mester, a hangok és érzések nagy rendezője megálmodott.

„Meg se számolhatom, hányszor léptem rosszul életemben, akkor kivételesen nem. Mintha fények gyúltak volna ki, megtörtént a csoda: ordítózás helyett elkezdtem sírni és átöleltem Cilit. Az élettemért nem tudtam volna indokolni, mi vett rá, miféle damaszkuszi látomás. Cili életem négy tartóoszlopának egyike lett, ha Cili nincs, én át nem élem, ami átélésére kiválasztott a sors.”

Ajánlom mindenkinek ezt a különös szépséggel megírt könyvet, mert nem csak hozzánk, hanem rólunk is szól. Otthon érezzünk magunkat benne. Mintha mi is debreceniek lennénk... Mintha bennünk is meglennének azok a harcok, küzdelmek, melyeket olyan nemes őszinteséggel ír le a református író nő. Mintha minket is jellemezne, vagy még ránk várna az a bölcsesség, ami már csak az életre visszafele tekintve igaz.

Ajánlom ezt a könyvet egyháztagoknak.

Nagyon szépen mutatja be a könyv a korabeli egyházat, annak képviselőit és szolgálóit, a nagy múltú családot, és *Debrecent*. Hasonlóan szépen Trianon után a trauma feldolgozási lehetőségeit, s mindannak érzelmi és egyéb hatásait. S néhány személyes kérdést is felvet: Vajon a jól megalapozott tantételeinkkel, szavainkkal, egyházi szóhasználatunk gyakorlása közben észrevesszük-e más embert az, egyéni gondolkodókat, azokat, akikben elindul vagy akár elszabadul az értelem, s sehogyan sem illeszkedik a mi jól megtervezett és felépített világképünkbe? A „cserkész” rendre alapozódott világunkban mennyire fér bele a szabálytalanság? Elfogadjuk-e, hogy a másik másképpen éli meg és dolgozza fel a világ vagy a hit eseményeit? „*Olyan szabálytalan voltam, mint maga a szabálytalanság.*” –fogalmaz az író nő.

Ajánlom e könyvet teológusoknak, lelkészeknek:

Nemcsak azért mert e furcsa tükrökben torz magunkra ismerhetünk, hanem mert a múlt század eleji egyházának hibáit talán ma is nap mint nap elkövetjük. Van a regénynek egy különleges, teológusoknak élményt nyújtó teológiai gondolata, ez pedig az *előbalál*. Egy olyan kérdés, mellyel tudatosan vagy tudattalanul mindenki szembenéz. Ha az embert csalódás éri, ha hátrátételt szenved, ha éppen attól szenved el sérelmet, akitől egyébként a szeretet jeleit várja, akkor az olyan, mint ha az ember egy kicsit meghalna. S



mindezek az ember valóságos halálát készítik elő, s talán akkor lesz erő szembenézni a legfőbb ellenséggel, ha az ember már életében többször meghal egy kicsit...

„ – Ez még csak egy előhalál – halottam, s úgy szólt hozzám, mintha visszaigazolná a döntését, tíz kiló epret főzet be télire. – Szerencsére sok előhalál van a valódira való felkészülésig, az ember élete folyamán többször érzi, hogy se útja, se jövője, se ereje nincs már, minden befejeződött, kész, igazán szép volt a jó Istentől, hogy ezt a módszeres szoktatást a nagy zárásához kitalálta. A végleges, a záró meglepően könnyen lefolyik majd, mosolyogva balsz meg, kezét ráz az elmúlással, és az utolsó mozdulattal becsukod a könyvet. Akkorára már annyi katasztrófát átéltél, annyi vért vesztettél, annyit féltél, sírtál, próbálkoztál hiába, hogy alig marad szegény halálnak valamije, amit elrabolhat tőled, csak a bőrödöt vibeti, a csomagolópapírt, amibe Isten pakolt a születéssel, meg spárgát, a csontjaidat. Hol van már akkorára belőled az az igazi szenvedés, amelybe belegyakorolt az élet, hol a tanácstalan kétségbeesés, hol vagy te, ép önmagaddal?

Tést-lélek, ha annyit terbelik, elkopik, annyszor átszenvedett előhalálaid mennyei üzenetek, hiszen a nagy arénában, amelyben utolsó percig mozgottál, szinte mindened megrokkant, elvesztette jelentőségét. Ne csapásnak értékeld Isten irgalmas ajándékát, hanem adománynak, a végsőnél, ami már nem „elő”, de végleges halál, amikor végre megpihenhetsz, csak azt érzed majd, eljött az áldott pihenés. Terved nincs már, tehat csalódásod sem lehet, sebezhetetlen leszel a végre elnyert semmiben. Légy bátor, minden előhalál csak erősít, mikor földre rogyasz. Érted, amit ballasz, Magdolna?”

Ajánlom a könyvet azoknak, akik nehezen kezelik érzelmeiket.

Amint írtam, a könyv azért olyan, mint a kamaszkor számtalan „lehetetlen” regénye, mert megélt emberi érzések szerepelnek benne, s még olyan nehéz, az ember számára nehezen beismerhető élmény is szerepel benne, mint a megbocsátás hiányának kései, gyötrő érzése. Hogyan vagyunk képesek tolni egy életen át a magunk vagy az élet csinálta konfliktusokat, szembenállásokat és emberek felé felhúzott falakat? Egyszerűbben fogalmazva: személyes hitéletünkről is szól, azokról az indulatokról, me-



Lesses

lyekkel naponta élünk. Nagyon magkapó a könyvben az az őszinte hang, mely feltárja az életen át hordozott sebeket is: az elismerés, az alázat, a megalázottság, megbocsátás fogalmai között.

S végül ajánlom ezt a könyvet egyházi iskolában tanítóknak.

A tanulóknak is persze, hiszen olvasva a Dóczy gimnázium elveit, gyakorlatát – szintén magunkra ismerhetünk. Mivel bánthatunk meg valakit? Szavaink mit jelentenek egy-egy diákunk életében? Hogyan vélekedünk a tehetségről, különcökről, a nehezen kezelhetőkről, s akik nehezen kezelnek? Különösen érdekes, hogy felnőttként – de mégis

egy gyermek szemszögéből látjuk a történeteket egy nehéz politikai és társadalmi helyzetben. Próba is egyben: mennyire tudjuk felidézni múltunkat, mire emlékezünk, a mi gyermekkorunkból, amikor még mi ültünk az iskolapadokban? S mi következik ebből? Milyen kapcsolatot alakítunk ki diákjainkkal? Hatunk-e rájuk úgy, mint ahogyan ránk hatottak tanáraink? Tudunk-e valóban gyermek és ifjú fejjel gondolkodni, beleérezni magunkat a kamaszkor sajátos bonyolult világába, a diák és tanár szerelem, a hatalom gyakorlása, az elégtétel, a bocsánatkérés, a bátortólás labirintusaiban eltévedve?

„Voltaképpen rosszul fogalmazott, nem örültem, csak megnyugodtam, és arra gondoltam, az én Istenem igazságos, és Fejér tanárnő apját nem az én átkom ölte meg, hanem a betegség és az öregség. Legalább megsimítani szerettem volna Korondy kabátját, megfogni a kezét, de lepöckölte az ujjamat, pedig éreztem, már nem haragszik. Egymásra nézünk, azt hiszem, megértette, mit mond a szemem, mert azt felelté rá: szívesen, máskor is.

Mikor eleredt a visszatartatlan könny a szememből, habozott, aztán megfogta a vállamat, előrelökött, induljak már. Mikor már csak a hátamat látta, hallottam, reszket a hangja, hogy utánam szólt:

– Haladjunk művésznő. Úgy szerettem, mint a fiaimat, és úgy neveltem, mint a királylányokat szokás. Ne hozzon rám szégyent, mert megérem a sírban is.

Mire visszafordultam, eltűnt, csak az Abigél jövőbeli üvegajtaja rezgett, ahogy elmenekült. Isten, aki az én lelkemben él, megismételte szavait. Ő is azt mondta ebben a gyémánt pillanatban: Ne hozz szégyent rá, mert megéri a sírban is.”

Nagyon várjuk az életrajzi regény következő fejezeteit is.



DROG, ALKOHOL, NIKOTIN

A Gold Bridge Publisher megjelentette Makai Rozália: *DROG, ALKOHOL, NIKOTIN* című könyvét, mely az ISM pályázatán nyertes *DROG* című könyvének harmadik, 144 oldalas, bővített kiadása. A kötet célja, hogy útmutatást adjon az iskolai és szülői, védőnői drogprevenciós munkához, a családi problémák megoldásához. Tájékoztatja a pedagógusokat, szülőket, védőnőket, hogy krízishelyzet esetén mi a teendő. Nagy segítséget jelenthet az oktatási, gyermekvédelmi és egészségügyi intézmények, védőnők napi munkájában. Makai Rozália könyve hasznos, naprakész információkat tartalmaz a kábítószerzészéről, az alkoholizmusról, a dohányzásról és az ezzel kapcsolatos jelenlegi helyzetről. A társadalmi méretű probléma megoldását a megelőzésben látja. A megelőzésen belül fontos a hiteles és minden oldalra kiterjedő felvilágosítás. Izgalmas történeteket olvashatunk volt drogosoktól és alkoholizmusból, dohányzásból szabadultaktól, akik megtalálták a kiutat, az új életet.

Varga Istvánné

„A szerző nehéz és nemes feladatra vállalkozik. Szeretné megmenteni azokat, akik már kipróbálták a kábítószer, és szeretné megóvni azokat ettől a halálos méregtől, akik még csak a kipróbálás gondolatával foglalkoznak. Mi, orvosok, látjuk a mindennapokban, hogy mennyivel könnyebb a megelőzés, mint a gyógyítás.

Egyszerűbb nem rászokni a dohányzásra, mint meggyógyítani egy tüdőrákos beteget. Egyszerűbb nem engedni az alkohol csábításának, mint gyógyítani egy májzsugorban szenvedőt. Egyszerűbb megelőzni a kábítószer-függőséget azzal, hogy már az első ajánlatra nemet mondunk, mint kiszabadulni a drog halálos igézetéből. Mondani kell, hirdetni kell, tudatosítani kell, hogy a kábítószer-élvezet csupán szemfényvesztés! A „rabszolgaartó” mindent ígér, és semmit sem ad! Örömet ígér, de méregpoharat nyújt! Mennyországot ígér, de a pokol rettenetébe taszít! Ha csak egyszer is szóbaállunk vele, már nem vagyunk ura önmagunknak, személyiségünk eltorzul, gondolkodásunkat, cselekedeteinket már nem mi irányítjuk, hanem egy „felettes hatalom”, egy könyörtelen janicsár, aki úz és hajt, és nem nyugszik addig, amíg el nem éri célját, hogy lemészároljon. A kábítószeres fizet a maga önpusztításáért, megveszi magának a halált, megvásárolja saját koporsóját. Ajánlom mindenkinek, aki szeretne szabadulni, aki szeretne igazi emberi életet élni. Szükség van a drogambulanciákra, kórházi osztályokra, ahol segítséget kínálnak és nyújtanak ezeknek a célttévesztett embertársainknak. Hitem szerint azonban - tudva vagy nem tudva -, ugyanaz az isteni mentő szeretet munkálkodik orvosokban, ápolókban, minden segítőkész szándékú jóakarató emberben, e könyv szerzőjében is.”

Szeged, 2002. október 1.

Dr. Cs. Szabó András főorvos



Aranyosmedgyes

„A kábítószer probléma nem újként dolog. Ha végigtekintünk az emberiség történelmében, minden korban találkozhatunk a kábítószer fogyasztás valamilyen formájával (sámánok, varázslók, katonák, hippik, stb.). Modern korunk vívmányai közé tartoznak a különböző mesterségesen, vegyi úton előállított kábítószeresek is. Ezek hatásaikban, egészségrombolásukban is felülmúlják a korábbi, természetes formában fogyasztott szereket. Ezek az okok, valamint az időközben bekövetkezett társadalmi változások is jelentősen hozzájárultak a jelenlegi helyzet kialakulásához. Napjaink egyik legége-



Bethlenszentmiklós

több problémáját a kábítószer fogyasztás mind szélesebb körben való elterjedése okozza. A szakemberek a hatvanas évek óta szinte folyamatosan kongatják a vészharangot, ám igazán csak a 90-es évek elején vette komolyan az ország vezetése a problémát. Ekkor már a bűnügyi statisztikák is alátámasztották az előrejelzéseket. Megdőlt az az elképzelés, hogy Magyarország tranzitországgként szerepel a „kábítószer térképeken”. Tranzitországból előléptünk célállomássá, és ebben a funkciókban évről évre előkelőbb helyet foglalunk el a nemzetközi porondon. A fogyasztók életkora is folyamatosan csökken, jelenleg a 14-23 év közötti fiatalok a leginkább veszélyeztetettek. A külföldi tendenciákat is figyelembe véve várható, hogy az alsó korhatár a közeljövőben még lejjebb helyeződik, valamint ezzel összhangban a fogyasztók számát tekintve folyamatos emelkedéssel számolhatunk. Felismerve a veszélyeket mind szélesebb körben vetődik fel a kérdés, hogy *Mit tegyünk?*. A kábítószer elleni harc összetársadalmi szintű összefogást igényel. Megszületett országos szinten a *Kábítószer elleni harc* stratégiája. Ebben kulcsszerep jut a megelőzésnek is. A megelőzésen belül nagyon fontos a hi-

teles, minden oldalra kiterjedő felvilágosítás, mely egyformán fontos az érintett korosztály, valamint a velük foglalkozó, őket nevelő felnőttek (szülők, pedagógusok) számára. Ehhez a munkához feltétlen szükség van a megfelelő szakirodalomra, ahol hozzáférhetővé válnak a szükséges ismeretek. Az utóbbi időben egyre több mű jelenik meg, mely ezekkel a témakörökkel foglalkozik. Ezen gondolatok jegyében ajánlom a könyvet azoknak, akik ebben a tárgy körben kívánják ismereteiket bővíteni. Hasznos, naprakész információkat tartalmaz nem csak a veszélyeztetett korosztály, hanem mindazok számára, akik érdeklődnek és fogékonyak a téma iránt.”

Szeged, 2002. október 1.

Zsolczai István r. őrnagy pszichológus

A könyvből részletek olvashatók a
www.tiszanet.hu/drog lapon.

A könyv ára: nettó 1250 Ft + ÁFA+ postaköltség. Több könyv rendelése esetén kedvezmény lehetséges. A könyv megrendelhető faxon, E-mail címen.

Tel./Fax: (62) 475-049 E-mail: vaise@mail.tiszanet.hu



Zsinati határozat a 2003. évi református pedagógus kitüntetések odaítélése tárgyában

Papp Kornél



Magyarországi Református Egyház Zsinata – az Oktatásügyi Szakbizottság javaslatára – 2003-ban a Makkai Sándor-díjat Faragóné Szénásy Emese tanárnőnek, dr. Schweighoffer Ernőné dr. Solymossy Gizella tanárnőnek és Kövesdi Kiss Ferenc tanár úrnak, az Imre Sándor-díjat pedig dr. Nagy Mihály ny. Igazgató úrnak adományozza szakmai munkájuk és példamutató emberi-hitbeli magatartásuk érdeméért.”

Makkai Sándor-díj

„a református nevelési eszmények átültetéséért a mindennapi gyakorlatba - tevékenység körében elévülhetetlen érdemeket szerzett magyarországi és határon túli pedagógusok részére”

(A díj adományozásának feltételei: több éves óvónői, tanítói vagy tanári tevékenység magyar református közoktatási intézményben, kiemelkedő szakmai munka, valamint példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente három pedagógusnak adományozható, akik közül egynek mindig határon túli pedagógusnak kell lennie. A díj átadására az országos református tanévnyitó istentiszteleten, 2003. augusztus 30-án Tiszakécskén kerül sor.)

Faragóné Szénásy Emese

1943. decemberében született *Hódmezővásárhelyen*, református pedagógus családban. Szüleitől kapta a református keresztyén világlátást, a szakma, a gyermekek és a természet szeretetét valamint a szociális érzékenységet.

Tanulmányait a helyi *Bethlen Gábor Gimnáziumban*, majd a *József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karának* biológia-kémia szakán végezte. 1967 augusztusában visszakerült anyaiskolájához, ahol 2001-ig mindkét szakán tanított. (Kilenc osztálynak volt az osztályfőnöke.) Hódmezővásárhelyen gimnáziumi évei illetve pályakezdése időszakában rejtve ugyan, de megmaradt az intézmény református szellemisége, az emberség illetve a *Németh László-i* minőség képviselője. Mindezek szintén nagy hatást gyakoroltak szakmai és

lelki fejlődésére, s az iskola egyházivá válásakor ezeket az értékeket átörökíthette.

Szerepel az egyházi és állami szakértői és vizsgáztatói névjegyzékeken. A szaktanácsadói rendszer kialakulása óta, 1998-tól a *Református Pedagógiai Intézet* szaktanácsadója. Szakterülete a pedagógiai értékelés és a szaktárgyi oktatás. Iskolai munkájában az oktatás mellett nagy gondot fordít a természet megszerettetésére, a környezet óvására, valamint a harmonikus, teherbíró, a világban a szépet és a csodát észrevevő ember kialakítására.

A *Hódmezővásárhely-Ótemplomi Református Egyházközösség presbitere*, az *Országos Református Tanáregyesületnek* választmányi tagja. 1999 óta rendszeres munkatársa a református középiskolások tehetséggyongozó táborának, a *Talentum Tábornak*. 2002-ben szeretett hódmezővásárhelyi iskolájában nyugdíjazták. Segítőkézsége, egyházának s pedagógus közösségének önzetlen szolgálata nem hagyja nyugodni, s vállalja a *Halásztelki Református Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium* kérésére a szülőföldjétől való távolságot, s segít a református keresztyén szellemiség megteremtésében egy átvett iskolában. Immár a tizedik osztály osztályfőnöke.

[Javaslattevő: a Halásztelki Református Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium igazgatótanácsa.]

Dr. Schweighoffer Ernőné dr. Solymossy Gizella

1937. július 17-én született. Az államosítás előtt a *Pápai Református Gimnázium* diákja volt. Ott is és tanulmányai során végig kiemelkedő eredményt ért el, majd az *MTA Tibanyi Biológiai Kutató Intézetének* munkatársaként szerzett doktori címet biológiából. Ezt követően évtizedeken keresztül tanított rendkívül magas színvonalon a pápai *Petőfi Sándor Gimnáziumban*. Diákjai gyakorta jutottak be az *Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny*, valamint egyéb versenyek és vetélkedők döntőjébe. Nagy számban tettek sikeres felvételi vizsgát orvosi és más egyetemekre. Az újrainduló *Pápai Református Kollégium Gimnáziumának* kezdettől fogva rendkívül igényes tanára. Meghatározó szerepe volt az iskola arculatának kialakításában, a régi hagyományok felelevenítésében, színvonalának növelésé-



ben. Több nemzetközi projektben, valamint nagyszámú hazai tanulmányi versenyen elért jó eredményeit nagymértékben köszönheti személyének az intézmény.

Tíz egymást követő osztálynak volt négy-négy éven keresztül osztályfőnöke, sok-sok túrának, tanulmányi kirándulásnak, nyári tábornak évtizedek múltán is emlegetett vezetője. Életvitele, református egyházunkhoz való hűsége példaértékű.

[Javaslattevő: a Pápai Református Kollégium Gimnáziuma és annak igazgatótanácsa.]

Kövesdi Kiss Ferenc

1913. június 29-én született. Tanult a *nagyenyedi Bethlen-kollégiumban*, a *kézdivásárhelyi* tanítóképzőben, a *kolozsvári Babes-Bolyai* egyetemen. Tanító, magyar nyelv és irodalom szakos tanár. Állomáshelyei: *Maroskeresztúr*, *Braila*, *Székelyföldvár*, *Fintabáza*, *Ákosfalva*, *Szentgerice*, *Marosvásárhely*. Egész életén át lévita-tanítóként szolgált. Történelmi helyzetére jellemző, hogy az *Osztrák-Magyar Monarchia Erdélyében* született. Tanulmányait a királyi *Romániában* folytatta. **Egész életén át szórványfalvak tanítója volt.** A királyi Romániában kettős szórványokban (vallási és nyelvi), a kommunista Romániában pedig hármasszórványokban (az előbbiekhöz járult az ideológiai). A két korszak között besorozták a magyar királyi hadseregbe, majd *Jugoszláviában* orosz fogságban volt. Ezt követően a dunántúli *Jánosháza* hatalmas lágerét megjárva *Foksániba* került. Innen jutott vissza a *Székelyföldre*.

Gyermekkori családi körülményei s sorsának alakulása egyfajta „*totális pedagógussá*” érlelték. Nemcsak ábécét és társtudományokat kellett tanítania, de **magyarnak, reformátusnak és szabad embernek kellett megőriznie a reábízottakat.** Az iskolás gyermekek szüleit is nevelte. A reábízott falvak őrállója volt.

Az idén 90 esztendőős *Kövesdi Kiss Ferenc* élete nagyobbik részében lévita-tanító volt. Osztatlan iskolákban tanított 30-80 gyermeket. Eközben mint a „*református népoktatás lámpása*”, az egész falut gondozta. Rendszeres istentiszteleti szolgálatot végez, temet, énekkart szervez, színdarabot tanít, vezeti a falvak magyar közéletét – háromszoros szórványhelyzetben. 69 esztendeje presbiter. Jelenleg – több mint három évtizede – a marosvásárhelyi *Vártemplom* presbitere és a magyarországi *Presbiteri Szövetség* örökös tiszteletbeli tagja.

50 éven át gyalogolt mezősegi úttalan utakon, mire felmérte és megírta 147 falu helyzetét és a fél-száz Nyárad-menti dalárda és táncsoport 100 éves történetét. Szórványmunkájáért az erdélyi magyarságtól szép jutalmat kapott 2 évvel ezelőtt: a *Julianus-díjat*

Kövesdi Kiss Ferenc költőként és íróként is szolgálja nemzetét. Verseskötetei: „*Derengő tűzzel*” [1977], „*Reménységdajkálók*” [1977], „*Beszélgetés a csönddel*” [1990]. „*Még szólnak a harangok!*” címmel 1995-ben jelent meg hat kötetből álló mezősegi szociográfiájának tizedrésze. (A mű kéziratát még a *Ceauşescu*-korban diplomáciai úton mentették át, s egyik példányát az OSZK őrzi.) A kötetben a hatalmas – 100 kilométer körben elhelyezkedő – *Mezőség* 145 falvának történetét dolgozza fel. Adatok százazreit gyűjtötte. Száz évre visszamenőleg fényképek tömegét archiválta. Ezzel a sok katasztrófát megélt **Mezőség** magyar és református történelmi értékeit mentette. Tudjuk, hogy itt 30-40 évenként török-, tatár- és *Habsburg*-járás idején tucatnyi falu magyar lakosságát irtották ki. Töretlenül bízunk abban, hogy a Mezőség nem „*Holt-tenger*”, hanem jövővel rendelkező forráskút.



Sepsikőröspatak



Ennek jegyében ma is – tíz év óta – szervezi egyre sűrűbben az ifjúsági konferenciákat, találkozókat. Ugyanilyen intenzitással kezeli a Nyárad-mentét. Az itteni magyar kórusmozgalom történelmét is feldolgozta.

[Javaslattevő: a *Zsinati Iskolaügyi Osztály*.]

Imre Sándor-díj

„a református iskolaügyért végzett áldozatos munkáért”

(A díj adományozásának feltételei: több éves iskola vezetési vagy a református oktatásügyért más területen folytatott kiemelkedő szakmai tevékenység, valamint példamutató emberi-hitbeli magatartás. A díj évente egy személynek adományozható, átadására az *Országos Protestáns Napok* keretében kerül sor.)

Dr. Nagy Mihály

Elemi iskolai és középiskolai tanulmányait egyaránt *Debrecen* református iskoláiban végezte. Ugyanitt érettségizett 1955-ben. Felsőfokú tanulmányait 1955-től a *Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karának* kémia-fizika szakán végezte, itt szerzett tanári diplomát 1959-ben. 1959-1996. között – nyugdíjba vonulásáig 37 tanéven át – a *Debreceni Református Kollégium Gimnáziumának* tanára, 1987-1992. között igazgatóhelyettese, majd 1992-1996. között igazgatója.

Minden alkalmat kihasználta arra, hogy szakmai téren fejlődjön, alkosson, de ez soha nem volt öncélú, hanem az oktatáshoz szervesen kapcsolódott. (Négy országos bevezetésre ajánlott, oktatással kapcsolatos újítása és számos díjnyertes pályamunkája van.) Tanítványai számos alkalommal értek el helyezéseket az *Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny* döntőjében vagy országos pályázatokon.

1969-1973. között az *MTA* által biztosított ösztöndíjjal – tanári munkája mellett – dolgozik az *Atommag-*

kutató Intézet Nukleáris Nyomdetektor Csoportjában, s 1974-ben megvédte doktori értekezését.

1957-től végez presbiteri szolgálatot Debrecenben (*Csapókert, Nagytemplom* végül *Nagyerdő*). 1978-1996. között a *Debreceni Református Egyházmegye* főjegyzője, 1996-tól pedig gondnoka. 1991-1997 között a *Zsinat*, illetve a *Számvizsgáló Bizottság* és az *Iskolaügyi Bizottság* tagja. A 1991-ben újjáalakuló *Országos Református Tanáregyesület* elnöke 1997-ig. 1996-ban vehette át a köztársasági elnöktől a *Magyar Köztársaság Érdemkeresztjének* ezüst fokozatát.

Jelenleg a *Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziumában* működő *Varázskuckó Alapítvány* kurtóriumának elnöke, s a 2002-ben létrejött *Varázskuckó* működtetője.

[Javaslattevő: a *Debreceni Református Kollégium Dóczy Gimnáziuma*.]





KÖZLEMÉNY

a közoktatás aktuális kérdéseiről

A hét aláíró szervezet vezetői együttesen áttekintették és megvitatták a parlament elé terjesztett közoktatási törvénymódosítással, a tanulók kötelező óraszámának csökkentésével, a kerettanterv és a Nemzeti Alaptanterv módosításával, valamint a kétszintű érettségivel kapcsolatos gondokat. A hét szervezet, a további együttműködés szándékát kinyilvánítva, a következő megállapításokat teszi:

Nem a változásoktól óvjuk az oktatást, hanem a stabilitás és a kiszámíthatóság háttérbe szorulásától, a körültekintő egyeztetések és hatásvizsgálatok nélküli döntésektől. Ezek hiányában ugyanis nem lehet esély arra, hogy közoktatásunk gondjainak megszüntetésére irányuló, kormányzati ciklusokon átívelő oktatáspolitikai alakuljon ki. Fontosnak tartjuk a folyamatosság és a változás helyes arányának megtartását, a kiszámíthatóságot, a biztonságot. Ez egyaránt érdeke a gyermekeknek, a szülőknek, a pedagógusoknak és a közoktatási intézmények fenntartóinak. A közoktatási törvénymódosítás Országgyűlés elé terjesztett javaslatáról sajnálattal állapítjuk meg: e kritériumoknak általában nem, csupán néhány részletében felel meg.

Nem fogadható el az a kormányzati kommunikáció és a törvény egyes rendelkezéseiben és indoklásában szereplő üzenet, hogy a pedagógusok jelentős része inkompetens a saját szakmai feladatainak ellátásában. (Buktatnak a tanítók, a tanárok házi feladatokkal terhelik a gyerekeket, nem képesek a szakrendszerű képzés keretében képességfejlesztésre, és a középiskolai ismeretszerző oktatás egyenlő az elitizmussal.) Az alapvető okokról, többek között az oktatáspolitikai megalapozatlan irányváltásairól, a nevelési-oktatási intézmények fenntartási, finanszírozási gondjairól, a pedagógusképzés reformjának halogatásáról nem esik szó.

A hét szervezet visszautasítja az ideológiai semlegesnek tekinthető, azonban szakmailag kétséges PISA-felmérés egyoldalú, tendenciózus értékelését, amely arra szolgál, hogy a szakmailag egyféle pedagógiát középpontba állító, ezért erősen vitatott, változtatások szükségességét elfogadtassa a közvéleménnyel.

Sürgős feladatként tartja számon a pedagógusok szakmai és minőségi munkájának magasabb összegű pótlékkal való elismerését. A teljesítménypótlék jelenlegi formája nem elfogadható, szakmai és finanszírozá-

si tekintetben is aggályos. Változatlanul megoldásra vár az osztályfőnöki, a munkaközösség-vezetői, a vezetői és egyéb pótlékok rendezése a kormányprogramnak megfelelően.

A rendkívüli munkavégzés új szabályozása indirekt módon elbocsátásokat generálhat. A jelenlegi törvényjavaslathoz majdan kapcsolódó szabályzók hiányában a rendkívüli munka felső korlát nélküli időhatára elfogadhatatlan csakúgy, mint az, hogy a pedagógusokat a törvénymódosítás a rendkívüli munkavégzéssel kapcsolatban kivenné a Kjt. hatálya alól. Az új szabályozás ráadásul nincs összhangban a hazai és az európai uniós munkajogi szabályokkal.

Az oktatáspolitikai elképzelések csak akkor valósulhatnak meg, a kívánt változások csak akkor következhetnek be, ha a megfelelő személyi, tárgyi és pénzügyi feltételeket biztosítják. Ezeknek hiányában a törvénytervezet a kétszintű érettségivel és az óraszámcsökkentéssel együtt tovább növeli az esélyegyenlőtlenséget, mivel az intézményeket és a tanulókat (szülőket) kiszolgáltatja a fenntartó anyagi lehetőségeinek.

Ezért a törvény módosításával kapcsolatban elengedhetetlen követelmény az oktatásfinanszírozás áttekintése, kritikus elemzése, szükség szerinti módosítása társadalmi konszenzus mellett. A felek nélkülözhetetlenek tartják egy olyan hatástanulmány, illetve program elkészítését, amely a kormányzati ciklusokon átnyúlva nemcsak áttekinti a várható folyamatokat, hanem a problémák megoldását eredményezheti.

A hét aláíró szervezet átgondolatlan és indokolatlan lépésnek minősíti a tanulók kötelező óraszámának csökkentését, amelyet már a költségvetési törvényhez kapcsolva elfogadott a parlament. Erre a lépésre nyilvánvalóan pénzügyi és nem szakmai megfontolások alapján került sor. A tanulók túlterhelése ugyanis - mint ahogy a legutóbbi kutatások és korábbi tanulmányok is igazolják - nem elsősorban a iskolában kötelezően töltött időből fakad. Bizonyított, hogy a hátrányos helyzetű tanulók számára a nevelési-oktatási intézményben töltött minél több idő ad lehetőséget a nagyobb esély megteremtésére. Másrészt a közoktatási törvény módosításában helyesen nagy hangsúllyal szereplő készségek, képességek megalapozása és fejlesztése kellő számú tanórai foglalkozást igényel. Ráadásul e döntés



jelentősen csökkenti a pedagógus-álláshelyek számát, s ezáltal mintegy 4500 státus szűnik meg.

A kormányprogram céljaival ellentétben, az esélyteremtés ellen hat és a nevelőmunka súlyos leértékelését jelenti, hogy a tervezet a kollégiumi pedagógusok egy részét „pedagógiai felügyelővel” kívánja helyettesíteni.

A hét aláíró szervezet a kétszintű érettségi koncepcióját támogatja. Ugyanakkor hiányolja a felsőoktatási intézményeknek a továbblépésre és a felvételre vonatkozó egyértelmű nyilatkozatát. A kétszintű érettségi bevezetéséhez és az arra való felkészítéshez megvalósításához szükséges szervezési és finanszírozási feltételek sem állnak rendelkezésre. Ezért a 2005-ös bevezetést elhamarkodottnak tartja.

Az oktatás tartalmi szabályozásának vitájához elegendő idő, átfogó tudományos elemzés, szakmai és társadalmi közmegegyezés szükséges. Ezért javasolja a hét aláíró szervezet a közoktatási rendszer egészét érintő

törvényi, szerkezeti, tartalmi változtatások alapjául szolgáló hosszú távú, nyilvános, stratégiai közmegegyezésre vezető megállapodás létrehozását.

Az aláírók a közoktatás területén - az Európai Unió tagállamaként különösen - elengedhetetlennek tartják egy társadalmi, politikai és szakmai megegyezésen alapuló, hosszú távú (kormányzati ciklusokon átívelő) nemzeti közoktatási stratégia létrehozását.

Budapest, 2003. május 27.

Gimnáziumok Országos Szövetsége
Általános Iskolai Igazgatók Országos Szövetsége
Pedagógusok Szakszervezete
Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete
Magyar Közoktatási és Szakképzési Szakszervezet
Kollégiumi Szövetség
Magyar Nevelők és Tanárok Egyesülete

Református Fiatalok Szövetségének (REFISZ) programterve

	Program neve	Időpont	Helyszín	Részv. Díj
<u>NYÁR</u>	Építő tábor	Június 17-21.	Diósjenő	-
	Kerékpár túra	Július 7-13.	Köveskál	12.000 Ft
	Evezős túra	Július 28 – aug. 3.	Szigetköz	10.000 Ft
	Nyári konferencia	Augusztus 4–10.	Balatonszárszó	12.000 Ft
	Családi hét	Augusztus 11–17.	Kecskemét (Emmaus – ház)	F: 9.000 Ft
				Gy: 3.100 Ft

<u>ŐSZ</u>	Missziói út	Szeptember 12-14.	Felsőnyárad, Kazincbarcika
	Vezetőképző I.	Szeptember 19-21.	Budapest
	Missziói út	Szeptember 26-28.	Nemesbikk, Nyékládháza
	Missziói út	Október 10-12.	Pácin, Bodroghalász
	Vezetőképző II.	Október 17-19.	Budapest
	Őszi konferencia	November 7-9.	Sárospatak
	Vezetőképző II.	November 21-23.	Budapest

A programokról a REFISZ elérhetőségein lehet érdeklődni:

Cím: 1196 Budapest, Templom tér 19

Tel.: 06-1-280-1785

06-20-467-9705 (Molnár Zoltán)

E-mail: refisz@freemail.hu

Honlap: refisz.parokia.net



Felhívás a 2003. évi Talentum Táborra

Küzdelmek

Papp Kornél

A balatonszárszói SDG Konferenciaterületen 2003. augusztus 11-17. között megrendezendő Talentum Tábor központi témája: „*Küzdelmek*” [A kisebbségi létben, a művészetekben, az irodalomban, a történelemben, egyházunkért] A tábor szervezése során arra törekszik a szervezők és a tábor vezetői (Papp Kornél zsinati osztályvezető és Piiski Lajos lelkipásztor), hogy ötvözzék a magyarság, a keresztyénység és az emberiség sorskérdéseivel foglalkozó plenáris elméleti előadásokat (5 téma) és a gyakorlati tevékenységet előtérbe helyező szekciómunkát (5 alkalom). 2003-ban különös jelentőséget ad a programnak, hogy 60. évfordulóját ünnepeljük a „nagy”, 1943-as Magyar Élet konferenciának. A nap igei témáit 6 bibliakörben beszéljük meg a diákok debreceni teológusok vezetésével. A 6 szekció és a 6 bibliakör különbözősége lehetőséget teremt arra, hogy szélesebb körben ismerkedjenek egymással a tábor résztvevői (kb. 100 diák keresi fel évről évre a balatonszárszói tábort). A szabadidős és sportolási lehetőségek jól illeszkednek a szakmai és az igei alkalmakhoz. **Meghívott előadók** között szerepel: *Kányádi* Sándor költő, *Csoóri* Sándor költő, dr. *Hermann* Róbert történész, *Balogh* Zoltán lelkipásztor, *Tőkés* László püspök, dr. *Erdélyi* Géza püspök. (A meghívott előadók visszajelzésének függvényében állítjuk össze a végleges programot.)

A Református Tehetséggondozó Alapítvány intézményenként 2-2 szociálisan rászoruló, tehetséges tanuló táborozási költségét fedezi. A Református Pedagógiai Intézet néhány középiskolás tanulmányi verseny nyertesének felajánlja az ingyenes részvételt. Középiskoláink is az év végi jutalmazások keretében hozzájárulhatnak a tehetséges diákok tartalmas nyári időtöltéséhez.

Jelentkezési határidő 2003. június 30. Cím: Zsinati Iskolaügyi Osztály 1146 Budapest, Abonyi u. 21. Részvételi költség – amennyiben nincs rá támogatás – 12.000.- Ft.

JELENTKEZÉS

a 2003. évi balatonszárszói Talentum Táboron való részvételre
(2003. augusztus 11-17.)

Beküldési határidő: 2003. június 30.

Név:

Születési hely és idő:

Lakcím (irányítószámmal):

Telefonszám (otthoni, vagy valamelyik szülő munkahelyi száma, a szülő nevének megjelölésével):

Az iskola (egyházközség) neve:

Az iskola (egyházközség) címe:

Az iskola (egyházközség) telefonszáma:

Kiemelkedően jó tárgy(ak)ból.

Versenyeredmények a verseny ill. vetélkedő pontos nevének és az elért helyezésnek a megjelölésével:

Az osztályfőnök véleménye:

A hitoktató véleménye:

Melyik szekcióban kíván tevékenykedni (a megfelelő szekciót kérjük aláhúzni!)¹:

Biológia - ökológia / Irodalom / Matematika / Néptánc / Sport / Számítástechnika / Történelem

Dátum:

.....
(a pályázó aláírása) (az osztályfőnök/lelkipásztor aláírása)

¹ Két szekció bejelölését kéri a szervezők a csoportok arányos kialakíthatósága érdekében!





E számunk szerzői:

Berényi Györgyné	igazgató, Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája
Bölcsföldi András	vallástanár, Kecskeméti Református Gimnázium
Dr. Győri L. János	tanár, Debreceni Református Kollégium
Horváth József	Nagyenyed
Molnár Zoltán	titkár, REFISZ
Dr. Orbán Viktor	v. miniszterelnök
Pálfi József	lelkipásztor, Nagyvárad-Réti Református Egyházközség
Papp Vilmos	lelkipásztor, Budapest-Kőbányai Református Egyházközség
Dr. Szabó Szabolcs	tanár, Leőwey Klára Gimnázium, Pécs
Varga Istvánné	üv. igazgató, Gold Bridge Publisher

E számunkat Budai Enikő fotói díszítik
– TRANSYLVANIA ANNO DOMINI MMI –
című könyvéből.

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél és*

Pavletitsné Egressy Mária

Felelős szerkesztők:

Kulin Ágnes és Nagy Villő

Szerkesztőségi titkár:

Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./Fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@hu.inter.net

suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:

smArt DesignStudio

www.sm-art.hu

Tel.: 06-87-571013

E-mail: info@sm-art.hu

Nyomdai munkák: Alfaprint

ISSN: 1585-7565

Megrendelni a 2003. év számait a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente kilenc alkalommal Stichting Hulp Oost-Europa és az Oktatási

Minisztérium támogatásával.

Észrevételeiket szeretettel várjuk!



MEGRENDELÉS



Megrendeljük a **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklapot
_____ példányban (a 9 szám előfizetési díja 900 Ft).

A megrendelő megnevezése: _____

A megrendelő címe: _____

cégszerű aláírás

